

A – Vývoj a činnost Soudního dvora v roce 2005

Autor: předseda Vassilios Skouris

Tato část výroční zprávy představuje syntetickým způsobem činnosti Soudního dvora Evropských společenství během roku 2005. Zaprvé podává nástin vývoje tohoto orgánu během uvedeného roku, přičemž zdůrazňuje institucionální změny, které se dotkly činnosti Soudního dvora, ale rovněž změny týkající se jeho vnitřní organizace a pracovních metod (oddíl 1). Zadruhé obsahuje statistickou analýzu vývoje pracovního zatížení orgánu, jakož i průměrné délky řízení (oddíl 2). Zatřetí uvádí jako každý rok hlavní události v oblasti judikatury rozčleněné podle oblasti úpravy (oddíl 3).

1. Institucionální vývoj Soudního dvora se v roce 2005 vyznačoval především zahájením činnosti Soudu pro veřejnou službu Evropské unie (oddíl 1.1). Za zmínku stojí rovněž změny provedené v Protokolu o statutu Soudního dvora, jakož i změny týkající se jednacího řádu (oddíl 1.2).

1.1. Zřízení Soudu pro veřejnou službu Evropské unie rozhodnutím Rady ze dne 2. listopadu 2004 a nástup jeho sedmi členů do funkce byly důležitými momenty pro tento orgán. Náleží do rámce změn, které do soudní struktury Evropské unie vnesla Niceská smlouva. Soud pro veřejnou službu představuje první specializovaný soud, zřízený na základě čl. 220 druhého pododstavce a článku 225a ES.

Soudní agenda v oblasti veřejné služby Evropské unie představovala významnou část pracovního zatížení Soudu prvního stupně, k němuž byl nový soud připojen. Co se týče Soudního dvora, kasační opravné prostředky podávané proti rozhodnutím Soudu v oblasti veřejné služby představovaly poměrně méně významné zatížení. Cílem zřízení nového soudu je tak především snížení pracovního zatížení Soudu prvního stupně, které se zvýšilo v návaznosti na přesun pravomoci rozhodovat o některých kategoriích přímých žalob, náležejících dříve do pravomoci Soudního dvora, k němuž došlo v roce 2004 v souladu s Niceskou smlouvou.

Ve třetí části této zprávy čtenář nalezne podrobný výklad předsedy Soudu pro veřejnou službu, věnovaný prvním činnostem tohoto nového soudu v roce 2005.

1.2. Pokud jde o změny provedené v textech upravujících řízení, je nutné poukázat především na to, že v důsledku zřízení Soudu pro veřejnou službu bylo nezbytné doplnit do Protokolu o statutu Soudního dvora některá specifická ustanovení týkající se řízení o přezkumu Soudního dvora, pokud jde o rozhodnutí Soudu prvního stupně, vydaná na základě opravného prostředku. Rozhodnutím Rady ze dne 3. října 2005 tak byly do textu Protokolu o statutu Soudního dvora vloženy články 62a a 62b, které stanovují zejména obecná pravidla týkající se naléhavé povahy tohoto řízení, písemné a ústní části uvedeného řízení a jeho případného odkladného účinku.

Krom toho reflexe podniknutá Soudním dvorem ohledně průběhu řízení a jeho pracovních metod jej v roce 2004 přiměla k navržení jistých změn v jeho jednacím řádu, a to ve snaze zkrátit délku řízení. V návaznosti na projednání v Radě byly tyto změny dne 12. července 2005 schváleny a dne 1. října 2005 vstoupily v platnost. Týkají se, zaprvé, čl. 37

odst. 7 jednacího řádu, který nyní Soudnímu dvoru umožňuje stanovit podmínky, za nichž je podání zaslané soudní kanceláří elektronicky považováno za originál tohoto podání. Zadruhé se týkají čl. 104 odst. 1 jednacího řádu, který nyní Soudnímu dvoru umožňuje, aby nepřekládal do všech úředních jazyků plné znění žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce, pokud jsou tyto žádosti obzvláště rozsáhlé. V takovém případě je překlad plného znění těchto žádostí nahrazen překladem jejich shrnutí do úředního jazyka států, kterým je určeno. Zatřetí je důležité upozornit rovněž na změnu článku 44a, čl. 104 odst. 4 a článku 120 jednacího řádu, kterou se zkracuje lhůta pro podání žádosti o jednání z jednoho měsíce na tři týdny.

Konečně, další řada změn jednacího řádu navržená Soudním dvorem v roce 2005 byla schválena Radou dne 18. října 2005 a vstoupila v platnost dne 1. prosince 2005. Tyto změny zahrnují zejména zrušení senátu pověřeného dokazováním, což je kolegium, které se stalo překonaným (změna čl. 9 odst. 2, čl. 44 odst. 5, čl. 45 odst. 3, článků 46 a 60, čl. 74 odst. 1 a čl. 76 odst. 3), změnu čl. 11b odst. 1 a čl. 11c odst. 1, což jsou články, jejichž cílem je zajistit rovnoměrnější účast soudců ve velkém senátu a dalších soudních kolegiích, a konečně určení dvou náhradních soudců ve věcech, které jsou od začátku roku, ve kterém dochází k částečné obměně soudců a až do doby, nežli k této obměně dojde, přiděleny velkému senátu.

2. Dopad společného účinku opatření přijatých ke zlepšení efektivity pracovních metod Soudního dvora a příchodu deseti nových soudců v návaznosti na rozšíření se i nadále zřetelně projevuje v soudních statistikách Soudního dvora za rok 2005. Lze poukázat na snížení počtu projednávaných věcí přibližně o 12 %, jakož i na velmi výrazné zkrácení délky řízení před Soudním dvorem.

Soudní dvůr v roce 2004 ukončil 512 věcí (toto je čistý počet, který bere v úvahu spojení věcí). Z těchto věcí byl v 362 vydán rozsudek a 150 vedlo k vydání usnesení. Lze si povšimnout, že počet vydaných rozsudků odpovídá přibližně počtu rozsudků vydaných v roce 2004 (375 rozsudků); počet vydaných usnesení se snížil.

Počet nových věcí napadnutých k Soudnímu dvoru činil 474 (531 v roce 2004, hrubé údaje). Počet projednávaných věcí ke konci roku 2005 činil 740 (hrubý údaj), zatímco v závěru roku 2004 dosáhl 840 a na konci roku 2003 974. Jinými slovy, Soudnímu dvoru se podařilo snížit počet projednávaných věcí přibližně o 24 %, a to za pouhé dva roky.

Zkrácení délky řízení, které bylo zaznamenáno již v roce 2004, je v roce 2005 ještě zřetelnější u řízení o předběžných otázkách: průměrná délka řízení se zkrátila ze 23,5 měsíce na 20,4 měsíce. Pokud jde o přímé žaloby a kasační opravné prostředky, průměrná délka řízení byla 21 měsíců. V tomto ohledu je třeba připomenout, že v roce 2003 byla průměrná délka řízení 25 měsíců u předběžných otázek a přímých žalob a 28 měsíců u opravných prostředků.

V průběhu uplynulého roku Soudní dvůr využíval po zralé úvaze různých nástrojů, které má k dispozici k urychlení vyřizování určitých věcí (přednostní rozhodování věcí, zrychlená řízení, zjednodušené řízení a možnost rozhodnout bez stanoviska generálního advokáta). Žádost o zrychlené řízení byla podána v 6 věcech, ovšem nebyla splněna podmínka zvláštní naléhavosti věci, kterou vyžaduje jednací řád. V souladu s praxí zavedenou v roce 2004 se o vyhovění nebo zamítnutí žádosti o zrychlené řízení rozhoduje odůvodněným usnesením předsedy Soudního dvora.

Mimoto Soudní dvůr i nadále využíval zjednodušeného řízení upraveného v čl. 104 odst. 3 jednacího řádu pro zodpovězení některých předběžných otázek. Na základě tohoto ustanovení bylo totiž vydáno dvanáct usnesení, jimiž bylo ukončeno celkem 29 věcí.

Soudní dvůr dále poměrně často využíval možnosti, kterou mu poskytuje článek 20 statutu, a to rozhodnout bez stanoviska generálního advokáta, pokud ve věci nevyvstává žádná nová právní otázka. Lze uvést, že přibližně 35 % rozsudků vyhlášených v roce 2005 bylo vyhlášeno bez stanoviska (30 % v roce 2004).

Co se týče rozdělení věcí mezi jednotlivá kolegia Soudního dvora, lze uvést, že velký senát a plénium vyřešily téměř 13 % věcí ukončených v roce 2005, pětičlenné senáty 54 %, zatímco tříčlenné senáty vyřešily 33 % věcí ukončených v roce 2005. Lze konstatovat, že kromě zanedbatelného zvýšení počtu věcí projednávaných velkým senátem zůstal příslušný procentní podíl věcí projednávaných jednotlivými typy soudních kolegií ve srovnání s rokem 2004 nezměněn.

Další informace týkající se statistických údajů za soudní rok 2005 čtenář nalezne v kapitole V této zprávy.

3. Tento oddíl podává přehled hlavních událostí v judikatuře uspořádaný podle oblasti úpravy následujícím způsobem:

Institucionální právo; zákaz jakékoliv diskriminace na základě státní příslušnosti a občanství Unie; volný pohyb zboží; zemědělství; volný pohyb pracovníků; svoboda usazování a volný pohyb služeb; volný pohyb kapitálu; pravidla hospodářské soutěže; sbližování právních předpisů; sociální právo; právo společností; životní prostředí.

Je vhodné upřesnit, že rozsudek zařazený do dané oblasti se může dotýkat velmi důležitých otázek z jiné oblasti.

3.1. Mezi rozsudky, které řeší **ústavněprávní** nebo **institucionální**, otázky, zasluhuje zmínku šest rozsudků; dva z nich se týkají rámcových rozhodnutí přijatých v rámci hlavy VI Smlouvy o Evropské unii („třetí pilíř“), zatímco čtyři zbývající se týkají účinků dohody o partnerství mezi Společenstvím a třetím státem, respektive rozdělení prováděcích pravomocí mezi Radou a Komisí, podmínek přípustnosti žaloby na neplatnost a konečně pravomocí Soudního dvora, pokud je mu předložena žaloba směřující proti členskému státu, který nevyhověl rozsudku, jímž bylo určeno, že nesplnil povinnost.

Ve věci *Pupino* (rozsudek ze dne 16. června 2005, C-105/03, dosud nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí) byla Soudnímu dvoru předložena předběžná otázka týkající se hlavy VI smlouvy o Evropské unii, podaná soudcem pověřeným předběžným vyšetřováním u Tribunale di Firenze (Itálie). Tento soudce projednával trestní věc týkající se učitelky v mateřské škole M. Pupino, která byla viněna ze špatného zacházení s nezletilými dětmi, v rozhodné době mladšími pěti let.

Při předběžném vyšetřování byly provedeny předkládajícím soudem výslechy nezletilých obětí. Na základě italského procesního práva jsou poznatky získané v průběhu předběžného vyšetřování považovány za důkazy v technickém slova smyslu až poté, co jsou předloženy

v kontradiktorně vedeném jednání v rámci druhé fáze řízení, na veřejném soudním jednání. Nicméně existuje výjimka stanovená v čl. 392 odst. 1 a v čl. 398 odst. 5 italského trestního řádu (dále jen „TR“), pokud byl obětí některých trestných činů, taxativně uvedených v právních předpisech, jako je sexuální zneužití, nezletilý mladší šestnácti let. V těchto případech mají výslechy provedené v průběhu předběžného vyšetřování z důvodu ochrany obětí důkazní hodnotu, aniž by bylo nezbytné je podrobovat kontradiktornímu jednání. Na základě toho státní zástupce navrhl, aby byla tato výjimka použita v případě M. Pupino, aby nezletilí nebyli konfrontováni s obžalovanou a s ohledem na jejich psychologická traumata.

Články TR upravující výjimku v oblasti dokazování byly přijaty v návaznosti na rámcové rozhodnutí 2001/220/SVV¹, které upravuje uznání práv obětí (článek 2), možnost obětí být vyslechnuty (článek 3), stejně jako jejich ochranu, zejména před následky jejich veřejné výpovědi (článek 8).

Předkládající soud se rozhodl přerušit řízení a požádat Soudní dvůr, aby rozhodl o dosahu článků 2, 3 a 8 rámcového rozhodnutí, za účelem přezkoumání toho, zda je na místě vztáhnout výjimku v TR na projednávaný případ, a za účelem výkladu italského zákona ve světle rámcového rozhodnutí Společenství.

Soudní dvůr poté, co nejprve přezkoumal svou příslušnost vyjádřit se k žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na základě čl. 35 odst. 2 EU, přezkoumal námitku nepřipustnosti žádosti vznesenou francouzskou a italskou vládou a vycházející z toho, že odpověď Soudního dvora není pro řešení sporu v původním řízení užitečná. Francouzská vláda uplatnila, že předkládající soudce se snaží použít rámcové rozhodnutí přímo, třebaže takové právní předpisy nemají podle čl. 34 odst. 2 písm. b) EU přímý účinek. Soudní dvůr v tomto ohledu připomněl, že platí domněnka relevance, která se váže k předběžným otázkám a která může být vyvrácena jen ve výjimečných případech, pokud žádaný výklad nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu nebo „jestliže se jedná o hypotetický problém nebo Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na položené otázky“.

Soudní dvůr námitku nepřipustnosti zamítl a rozhodl, že znění čl. 34 odst. 2 EU přiznává rámcovým rozhodnutím závazný charakter, což s sebou nese pro vnitrostátní orgány povinnost konformního výkladu vnitrostátního práva, jako je tomu na základě čl. 249 třetího pododstavce ES u směrnic. Při použití vnitrostátního práva je tedy „vnitrostátní soud, který má toto právo vyložit, povinen učinit tak v co největším možném rozsahu ve světle znění a účelu rámcového rozhodnutí, aby bylo dosaženo výsledku sledovaného tímto rozhodnutím“. Povinnost vnitrostátního soudu přihlídnout k obsahu rámcového rozhodnutí, vykládá-li relevantní pravidla svého vnitrostátního práva, má nicméně své meze „v obecných právních zásadách, a zejména v zásadách právní jistoty a zákazu zpětné účinnosti“. Stejně tak „zásada konformního výkladu nemůže sloužit jako základ pro výklad vnitrostátního práva *contra legem*.“ „Tato zásada nicméně vyžaduje, aby vnitrostátní soud vzal v úvahu případně veškeré vnitrostátní právo za účelem posouzení, v jakém rozsahu může být použito tak, aby nedošlo k výsledku, který by byl v rozporu s výsledkem sledovaným rámcovým rozhodnutím.“

¹ Rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV ze dne 15. března 2001 o postavení obětí v rámci trestních řízení (Úř. věst. L 82, s. 1, dále jen „rámcové rozhodnutí“).

Přes mezivládní charakter rámcových rozhodnutí v rozsahu, v němž spadají pod třetí pilíř, a přes to, že tyto předpisy nemají přímý účinek, tak lze vnitrostátní právo, které je pojímá, vykládat ve světle těchto právních předpisů a jejich účelu. To je v souladu s vůlí členských států vytvářet „stále užší svazek“, který používá právních nástrojů majících obdobné účinky jako nástroje stanovené Smlouvou o ES, jejichž cílem je další integrace (bod 36).

Soudní dvůr došel k závěru, že ustanovení rámcového rozhodnutí musí být vykládána v tom smyslu, že „příslušný vnitrostátní soud musí mít možnost umožnit dětem nízkého věku, které tvrdí, že byly obětmi špatného zacházení, učinit výpověď za podmínek umožňujících zaručit těmto dětem přiměřenou úroveň ochrany, například mimo veřejné soudní jednání a před jeho konáním“.

Ve věci *Komise v. Rada* (rozsudek ze dne 13. září 2005, C-176/03, dosud nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí) byla Soudnímu dvoru předložena žaloba na neplatnost rámcového rozhodnutí 2003/80/SVV².

Toto rámcové rozhodnutí bylo přijato na základě hlavy VI Smlouvy o Evropské unii, zejména článku 29, čl. 31 písm. e) a čl. 34 odst. 2 písm. b) EU, ve znění před vstupem Niceské smlouvy v platnost, jako společná reakce na znepokojivý růst trestných činů týkajících se životního prostředí. Jeho články 2 a 3 stanoví, že členské státy trestně sankcionují sedm typů trestných činů spáchaných buď úmyslně, nebo z nedbalosti a zasahujících životní prostředí. Článek 4 stanoví trestnost jiných forem účastenství, než je samotné spáchání trestného činu, jakož i návodu k spáchání deliktů. Stanovené trestní sankce musí být podle článku 5 uvedeného rámcového rozhodnutí „účinné, přiměřené a odrazující“. V odstavci 1 článku 5 rámcového rozhodnutí je upřesněno, že závažná jednání mají být trestána odnětím svobody, pro které je možné vydání. Článek 6 upravuje odpovědnost právnických osob za jednání nebo opomenutí u jednání vymezených v člancích 2 až 4, zatímco článek 7 pro ně stanoví uložení „účinných, přiměřených a odrazujících sankcí“. Článek 7 uvádí pět konkrétních trestních sankcí za trestné činy přičítané právnickým osobám.

Před přijetím napadeného rámcového rozhodnutí Komise předložila návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o trestněprávní ochraně životního prostředí, založený na čl. 175 odst. 1 ES. Evropský parlament se vyslovil k oběma textům, přičemž vyzval Radu, aby z rámcového rozhodnutí učinila nástroj doplňující směrnici, který by se uplatňoval v oblasti trestněprávní ochrany životního prostředí pouze pro aspekty soudní spolupráce, a aby rámcové rozhodnutí nepřijímala před přijetím návrhu směrnice. Rada nepřijala návrh směrnice, ale přijala rámcové rozhodnutí, přičemž v pátém a sedmém bodě odůvodnění tohoto rozhodnutí návrh směrnice zmínila a uvedla, že většina v Radě má za to, že návrh směrnice překračuje pravomoci svěřené Společenství v tom, že jejím cílem je uložit členským státům povinnost přijmout trestní sankce. Komise v tomto bodě vyjádřila svůj nesouhlas.

Před Soudním dvorem Komise na podporu svého návrhu na zrušení rámcového rozhodnutí zpochybnila volbu výše uvedených ustanovení Smlouvy o Evropské unii jako právní

² Rámcové rozhodnutí Rady 2003/80/SVV ze dne 27. ledna 2003 o trestněprávní ochraně životního prostředí.

ho základu článků 1 až 7 rámcového rozhodnutí. Zdůrazňuje, že na základě článku 2 ES má Společenství pravomoc uložit členským státům, aby přijaly sankce, popřípadě i trestní sankce, na vnitrostátní úrovni, pokud to bude nutné pro dosažení cíle Společenství.

Rada namítla, že rozdělení pravomocí mezi členskými státy a Evropským společenstvím v trestní oblasti je jasně stanoveno a že Soudní dvůr nikdy členským státům neuložil přijmout trestní sankce.

Soudní dvůr nejprve připomněl, že mu přísluší dbát na to, aby akty, o kterých Rada tvrdí, že vycházejí z hlavy VI Smlouvy o Evropské unii, nezasahovaly do pravomocí, které ustanovení Smlouvy o ES svěřují Společenství.

Pokud jde o konkrétní problém, který mu byl předložen, Soudní dvůr konstatoval, že ochrana životního prostředí je jedním z cílů Společenství, který má průřezovou a základní povahu a k jehož uskutečnění poskytují články 174 až 176 ES vhodné nástroje, přičemž upozornil, že opatření uvedená u všech tří odrážek čl. 175 odst. 2 prvního pododstavce ES předpokládají zásah orgánů Společenství do oblastí, jako je daňová politika, energetická politika nebo politika územního plánování, ve kterých vně politiky životního prostředí Společenství buď Společenství nemá zákonodárnou pravomoc, nebo je požadována jednomyslnost uvnitř Rady.

Soudní dvůr poté uplatnil svou ustálenou judikaturu, podle níž se musí volba právního základu aktu Společenství zakládat na objektivních skutečnostech, které mohou být předmětem soudní kontroly, mezi něž patří zejména cíl a obsah aktu, a konstatoval, že rámcové rozhodnutí sleduje cíl ochrany životního prostředí a že jeho články 2 až 7 obsahují částečnou harmonizaci trestněprávních předpisů členských států, což je oblast, v níž Společenství v zásadě nemá pravomoc. Rozhodl, že toto posledně uvedené konstatování však nemůže zákonodárci Společenství zabránit, pokud použití účinných, přiměřených a odrazujících trestních sankcí příslušnými vnitrostátními orgány představuje nezbytné opatření pro boj proti vážným zásahům do životního prostředí, přijmout opatření vztahující se k trestnímu právu členských států, která považuje za nezbytná pro zajištění plné účinnosti norem, jež vydal v oblasti ochrany životního prostředí.

Vzhledem k tomu, že právě tyto podmínky byly v projednávaném případě splněny, články 1 až 7 rámcového rozhodnutí by mohly být platně přijaty na základě článku 175 ES, takže rámcové rozhodnutí tím, že zasahuje do pravomocí, které článek 175 ES svěřuje Společenství, porušuje z důvodu své nedělitelnosti jako celek článek 47 EU. Rámcové rozhodnutí musí být zrušeno.

V návaznosti na věc, v níž byl vydán rozsudek *Deutscher Handballbund* (rozsudek ze dne 8. května 2003, C-438/00, Recueil, s. I-4135), poskytla věc *Simutenkov* (rozsudek ze dne 12. dubna 2005, C-265/03, dosud nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí) Soudnímu dvoru příležitost poprvé se vyjádřit k účinkům dohody o partnerství mezi Evropským společenstvím a třetím státem.

Igor Simutenkov je ruským státním příslušníkem, který získal ve Španělsku povolení k pobytu a pracovní povolení. Byl zaměstnán jako profesionální fotbalista na základě pra-

covní smlouvy uzavřené s Club Deportivo Tenerife a měl federální licenci pro výkon činnosti hráče nepocházejícího ze Společenství vydanou španělským fotbalovým svazem.

Podle pravidel tohoto svazu mohou kluby do utkání v soutěžích organizovaných na národní úrovni nominovat pouze omezený počet hráčů pocházejících ze třetích států, které nepatří do Evropského hospodářského prostoru. Igor Simutenkov požádal, aby jeho licence byla nahrazena licencí pro výkon činnosti hráče ze Společenství, přičemž se opíral o dohodu o partnerství ES-Ruská federace, která zakazuje, pokud jde o pracovní podmínky, aby byl ruský státní příslušník diskriminován z důvodu své státní příslušnosti. Svaz tuto žádost zamítl. Španělský soud, jemuž byl spor předložen, položil Soudnímu dvoru předběžnou otázku týkající se toho, zda jsou pravidla španělského sportovního svazu slučitelná s dohodou.

Soudní dvůr se poté, co stanovil, že zásady zákazu diskriminace vyjádřené v čl. 23 odst. 1 dohody o partnerství ES-Rusko se může dovolávat jednotlivec před vnitrostátními soudy, zabýval dosahem této zásady.

Nejprve poukázal na to, že příslušná dohoda zavádí ve prospěch ruských pracovníků legálně zaměstnaných na území členského státu právo na rovné zacházení, pokud jde o pracovní podmínky stejného dosahu jako právo přiznané ustanovením Smlouvy o ES obdobného znění státním příslušníkům členských států. Toto právo brání omezení založenému na státní příslušnosti, jako je dotčené omezení, jak to Soudní dvůr konstatoval za podobných okolností v rozsudcích *Bosman* a *Deutscher Handballbund*.

Soudní dvůr dále konstatoval, že omezení založené na státní příslušnosti se netýká specifických utkání mezi reprezentačními mužstvy zemí, ale použije se na oficiální utkání mezi kluby, a tudíž na hlavní část činnosti vykonávané profesionálními hráči. Takové omezení není tedy odůvodněno sportovními hledisky.

Článek 23 odst. 1 dohody o partnerství ES-Ruská federace tedy brání tomu, aby na profesionálního sportovce ruské státní příslušnosti řádně zaměstnaného klubem se sídlem ve členském státě bylo použito pravidlo vydané sportovním svazem téhož státu, podle kterého mohou kluby nominovat do utkání v soutěžích organizovaných na národní úrovni pouze omezený počet hráčů pocházejících ze třetích států, které nejsou smluvní stranou dohody o Evropském hospodářském prostoru.

Ve věci C-257/01 (rozsudek ze dne 18. ledna 2005, *Komise v. Rada*, dosud nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí) Soudní dvůr rozhodoval o žalobě na neplatnost podané Komisí proti dvěma nařízením Rady, kterými se Radě vyhrazují prováděcí pravomoci v oblasti určitých podrobných předpisů a praktických postupů jednak, pokud jde o posuzování žádostí o udělení víza (nařízení č. 789/2001³), a jednak, pokud jde o provádění hraničních kontrol a ostrahy hranic (nařízení č. 790/2001⁴).

³ Nařízení Rady (ES) č. 789/2001 ze dne 24. dubna 2001, kterým se Radě vyhrazují prováděcí pravomoci v oblasti určitých podrobných předpisů a praktických postupů týkajících se posuzování žádostí o udělení víza (Úř. věst. L 116, s. 2; Zvl. vyd. 19/04, s. 99).

⁴ Nařízení Rady (ES) č. 790/2001 ze dne 24. dubna 2001, kterým se Radě vyhrazují prováděcí pravomoci v oblasti určitých podrobných předpisů a praktických postupů týkajících se hraničních kontrol a ostrahy hranic (Úř. věst. L 116, s. 5; Zvl. vyd. 19/04, s. 102).

V rámci rozdělení pravomocí mezi Radou a Komisí v oblasti udělování víz a hraničních kontrol Amsterodamská smlouva stanoví v člancích 62 ES a 67 ES přechodné období pěti let po svém vstupu v platnost k tomu, aby Rada vymezila prováděcí pravomoc Komise v určitých oblastech třetího pilíře. Při „začleňování do práva Společenství“, pokud jde o třetí pilíř a zejména schengenské *acquis*, bylo použito rozhodnutí Rady 1999/468/ES (dále jen „druhé rozhodnutí o komitologii“) jako právní základ pro vymezení prováděcích pravomocí svěřených Komisi. Společná příručka, co se týče hraničních kontrol (dále jen „SP“), a Společné konzulární instrukce, co se týče žádostí o udělení víza (dále jen „SKI“), které stanoví podmínky uplatňování Úmluvy k provedení Schengenské dohody⁵ (dále jen „ÚPSD“), jakož i jejich přílohy byly začleněny do rámce Společenství. Rada přijala nařízení dotčená v této věci k vytvoření rámce pro změny SP a SKI, jakož i jejich příloh.

Obě sporná nařízení obsahují totožnou formulaci, jejímž cílem je stanovit výhradu pravomoci ve prospěch Rady jednak, pokud jde o prováděcí opatření v oblasti hraničních kontrol a víz, a jednak, pokud jde o změny a aktualizaci SP, SKI a jejich příloh. Osmý bod odůvodnění nařízení č. 789/2001 a pátý bod odůvodnění nařízení č. 790/2001 totiž stanoví, že z důvodu důležité úlohy členských států v oblasti vízové politiky, respektive politiky týkající se hranic, si Rada vyhrazuje „právo přijímat, pozměňovat a aktualizovat ... podrobná ustanovení a praktické postupy“. Tato ustanovení jsou vyjmenována v článku 1 obou nařízení. Článek 2 nařízení zavádí postup, kterým členské státy sdělí Radě, jaké změny si přejí provést v určitých částech příloh SP a SKI.

Komise navrhla zrušení nařízení v rozsahu, v němž porušují článek 202 ES a článek 1 druhého rozhodnutí o komitologii, které stanoví zásadu prováděcí pravomoci Komise. Komise v tomto ohledu uplatnila, že Rada v preambuli dotčených nařízení předložila „obecné odůvodnění“, třebaže byla povinna upřesnit povahu a obsah prováděcích pravomocí, které si vyhrazuje. V takovém případě totiž existuje na základě článku 253 ES a judikatury Soudního dvora (rozsudek ze dne 17. října 1989, *Komise v. Rada*, 16/88, Recueil, s. 3457, bod 10) povinnost uvést podrobné odůvodnění. Navíc do práva Společenství byly začleněny také oblasti, jako jsou vnější hranice a přistěhovalectví, a spadají tedy nyní pod rámec postupu stanoveného v článku 202 ES. Články 2 nařízení přitom přiznávají členským státům pravomoc měnit určitá ustanovení SKI, SP a jejich příloh.

Rada k tomu namítla, že oblasti, které byly v nedávné době začleněny do práva Společenství, jsou citlivými oblastmi, v nichž si členské státy přály ponechat své pravomoci. Články 1 obou nařízení nadto vymezují jasně a taxativním způsobem oblast provádění, v níž má pravomoc pouze Rada. Konečně, pokud jde o aktualizaci informací obsažených v SP, SKI a jejich přílohách, členské státy si tuto pravomoc vyhradily, protože pouze ony mohou poskytnout informace nezbytné k aktualizaci těchto textů.

Soudní dvůr se neřídil stanoviskem svého generálního advokáta, přijal za své úvahy Rady a návrh Komise na zrušení zamítl.

⁵ Úmluva k provedení Schengenské dohody ze dne 14. června 1985 mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích (Úř. věst. 2000, L 239, s. 13; Zvl. vyd. 19/02, s. 3).

Soudní dvůr nejprve připomněl, že na základě článku 202 ES a článku 1 druhého rozhodnutí o komitologii má Komise pravomoc přijímat opatření k provedení základního aktu. Naproti tomu „Rada je povinna v závislosti na povaze a obsahu základního aktu, který má být proveden nebo pozměněn, řádně odůvodnit každou výjimku z tohoto pravidla“. V tomto ohledu odkazuje preambule nařízení č. 789/2001 a 790/2001 výslovně na důležitou úlohu členských států v oblasti víz a ostrahy hranic, jakož i na citlivost těchto oblastí, zejména pokud jde o politické vztahy se třetími zeměmi. Rada tak mohla „důvodně usoudit, že se jedná o zvláštní případ, a řádně odůvodnila v souladu s článkem 253 ES rozhodnutí vyhradit si přechodně pravomoc k provedení veškerých taxativně uvedených ustanovení SKI a SP“.

Pokud jde o článek 2 nařízení, Soudní dvůr zadruhé potvrdil, že vzhledem k tomu, že SKI a SP byly přijaty v době, kdy dotčená oblast spadala do mezivládní spolupráce, „jejich začlenění do rámce Evropské unie, počínaje vstupem Amsterodamské smlouvy v platnost, nemělo samo o sobě ten účinek, že by ihned zbavilo členské státy pravomocí, k jejichž výkonu byly oprávněny na základě uvedených aktů k zajištění jejich řádného uplatňování“.

Soudní dvůr tak došel k závěru, že „v tomto velmi specifickém a přechodném kontextu, v očekávání vývoje schengenského *acquis* v právním a institucionálním rámci Evropské unie, nelze Radě vytýkat, že stanovila postup, kterým členské státy sdělují změny, které jsou oprávněny provést jednostranně nebo v součinnosti s ostatními členskými státy v určitých ustanoveních SKI nebo SP, jejichž obsah závisí výlučně na informacích, které mají jediné ony samy“, jelikož nebylo prokázáno, že je třeba použít jednotný postup aktualizace, aby bylo zaručeno účinné a správné uplatňování.

Ve věci *Komise v. T-Mobile Austria GmbH* (rozsudek ze dne 22. února 2005, C-141/02 P, Sb. rozh. s. I-1283) byl Soudnímu dvoru předložen kasační opravný prostředek Komise, která se domáhala zrušení rozsudku Soudu prvního stupně ze dne 30. ledna 2002, *max.mobil Telekommunikation Service v. Komise* (T-54/99, Recueil, s. II-313), kterým Soud prohlásil za přípustnou žalobu na neplatnost podanou společností max.mobil Telekommunikation Service GmbH, nyní T-Mobile Austria GmbH, proti dopisu Komise, ve kterém Komise odmítla podat žalobu pro nesplnění povinnosti proti Rakouské republice. Společnost max.mobil totiž podala u Komise stížnost směřující zejména k tomu, aby bylo určeno, že Rakouská republika porušila ustanovení článku 86 ve spojení s čl. 90 odst. 1 Smlouvy o ES (nyní článek 82 ES, ve spojení s čl. 86 odst. 1 ES). Tato stížnost v podstatě napadala nedostatek rozlišení výše poplatků uložených společnosti max.mobil a jednomu z jejích konkurentů, jakož i výhody při placení těchto poplatků, ze kterých těžil tento konkurent.

Vzhledem k tomu, že Komise oznámila dopisem společnosti max.mobil, že její stížnost se částečně zamítá, společnost max.mobil podala proti tomuto dopisu žalobu. Komise nato vznesla námitku nepřípustnosti této žaloby na základě čl. 114 odst. 1 jednacího řádu Soudu. I když Soud rozhodl, že žaloba společnosti max.mobil je přípustná, zamítl ji ve věci samé. Komise se nicméně rozhodla podat proti rozsudku Soudu kasační opravný prostředek a navrhla jeho zrušení v rozsahu, v němž prohlásil žalobu podanou společností max.mobil za přípustnou. Společnost max.mobil měla nicméně za to, že jelikož Komise byla ve sporu úspěšná, použije se článek 49 druhý pododstavec Statutu ES Soudního dvora, který bude bránit přípustnosti opravného prostředku Komise.

Soudní dvůr zamítl námitku nepřipustnosti vznesenou společností max.mobil proti kasačnickému opravnému prostředku podanému Komisí. Připomněl v tomto ohledu, že rozhodnutí o procesní otázce týkající se nepřipustnosti žaloby ve smyslu článku 49 druhého pododstavce Statutu ES Soudního dvora se nepříznivě dotýkají jednoho z účastníků řízení, pokud přijímají nebo zamítají tuto námitku nepřipustnosti, a že tedy opravný prostředek, který Komise směřuje proti části rozsudku Soudu, již byla výslovně zamítnuta námitka nepřipustnosti, vznesená Komisí vůči žalobě směřující proti zamítnutí stížnosti, která jí byla určena, je přípustný, a to i když Soud nakonec uvedenou žalobu zamítl jako neopodstatněnou. Soudní dvůr krom toho došel k závěru, že Soud neprávem prohlásil žalobu společnosti max. mobil za přípustnou, a že tedy musí být jeho rozsudek zrušen. Tato věc poskytla Soudnímu dvoru příležitost upřesnit dosah jeho judikatury *Bundesverband der Bilanzbuchhalter v. Komise* (rozsudek ze dne 20. února 1997, C-107/95 P, Recueil, s. I-947), podle níž má Komise, využívajíc pravomocí, které jí světuje čl. 90 odst. 3 Smlouvy (nyní čl. 86 odst. 3 ES), pravomoc konstatovat, že daná státní opatření jsou neslučitelná s pravidly Smlouvy, a označit opatření, která příslušný stát musí přijmout ke splnění povinností, které pro něj vyplývají z práva Společenství. Připomněl, že z uvedené judikatury vyplývá, že jednotlivec může mít případně právo podat žalobu na neplatnost proti rozhodnutí, které Komise adresuje členskému státu na základě čl. 90 odst. 3 Smlouvy, pokud jsou splněny podmínky uvedené v článku 173 čtvrtém pododstavci Smlouvy (nyní po změně článek 230 čtvrtý pododstavec ES). Soudní dvůr nicméně rozhodl, že ze znění čl. 90 odst. 3 Smlouvy a systematiky všech ustanovení tohoto článku vyplývá, že Komise není povinna podniknout kroky ve smyslu zmíněných ustanovení a jednotlivci nemohou požadovat, aby tento orgán konal v určitém směru. Usoudil, že okolnost, že žalobce údajně má bezprostřední a osobní zájem na zrušení rozhodnutí Komise zamítajícího jeho stížnost, není takové povahy, aby mu vzniklo právo napadnout toto rozhodnutí, a že žalobce se nemůže opírat ani o právo podat žalobu vyplývající z nařízení č. 17, které se na článek 90 Smlouvy nevztahuje. Podle Soudního dvora toto zjištění není ani v rozporu se zásadou řádné správy, ani s žádnou jinou obecnou zásadou práva Společenství. Žádná obecná zásada práva Společenství totiž neukládá, aby soud Společenství musel rozhodnout o přípustnosti žaloby, kterou určitý podnik napadá odmítnutí Komise zahájit řízení proti členskému státu na základě čl. 90 odst. 3 Smlouvy.

Ve věci *Komise v. Francie* (rozsudek ze dne 12. července 2005, C-304/02, dosud nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí) byla Soudnímu dvoru předložena žaloba pro nesplnění povinnosti proti Francouzské republice na základě čl. 228 odst. 2 ES, který se týká nesplnění povinností vyplývajících z rozsudku Soudního dvora. Francouzské republice je vytýkáno, že nesplnila povinnosti vyplývající z rozsudku Soudního dvora ze dne 11. června 1991 (C-64/88, Recueil, s. I-2727), v němž bylo určeno, že Francie neplní povinnosti vyplývající z nařízení týkajících se rybolovu a kontroly činností rybolovu. Komise došla po řadě inspekci provedených v různých francouzských přístavech k závěru, že jednak přetrvává nedostatečnost kontrol, a jednak stíhání je notoricky nedostatečné, třebaže právní úprava Společenství stále není dodržována. Podle ní tedy neplnění povinností ze strany Francie, při němž byla porušována společná politika rybolovu, pokračovalo i po vyhlášení rozsudku, i když francouzská vláda vyvinula snahu uplatnit právní předpisy Společenství.

Soudní dvůr nejprve připomněl význam dodržování právních předpisů Společenství v oblasti společné politiky rybolovu, jelikož dodržování povinností umožňuje „zajištění ochrany lovišť ryb, zachování biologických zdrojů moře a jejich využívání na dlouhodobém základě a za přírodních hospodářských a sociálních podmínek“. Po přezkoumání

skutkových okolností, které mu byly předloženy ve zprávách Komise o inspekci, konstatoval, že Francouzská republika nezajistila kontrolu činností rybolovu v souladu s ustanoveními předpisů Společenství a nepřijala veškerá opatření, která vyplývají z rozsudku ze dne 11. června 1991, *Komise v. Francie*.

K druhému žalobnímu důvodu vznesenému Komisí, který tvrdil, že Francie nedostatečně stíhá porušení ustanovení společné politiky rybolovu, Soudní dvůr zdůraznil, že pokud by „příslušné orgány některého členského státu systematicky nestíhaly osoby odpovědné za taková porušení předpisů, bylo by ohroženo jak zachování a řízení zdrojů rybolovu, tak i jednotné uplatňování společné politiky rybolovu“. Vzhledem k tomu, že Francie neučinila potřebná opatření k systematickému stíhání porušovatelů, Soudní dvůr došel k závěru o nesplnění povinností ze strany Francie, jež nepřijala veškerá opatření, která vyplývají z výše uvedeného rozsudku ze dne 11. června 1991, *Komise v. Francie*.

Co se týče finanční sankce, která by měla být Francii uložena, a v návaznosti na stanovisko generálního advokáta ze dne 29. dubna 2004, si Soudní dvůr položil otázku jednak ohledně možnosti uložit zaplacení paušální částky, ačkoli Komise navrhla uložit zaplacení penále, a jednak ohledně svého práva uložit zároveň zaplacení paušální částky i penále, a nařídil znovuotevření ústní části řízení, jelikož tyto otázky týkající se výkladu čl. 228 odst. 2 ES nebyly v průběhu řízení projednány.

K možnosti souběhu penále a paušální částky Soudní dvůr připomněl, že cílem čl. 228 odst. 2 ES je „přimět členské státy, které jsou v prodlení, aby splnily povinnosti vyplývající z rozsudku, kterým bylo rozhodnuto o nesplnění povinností, a tím zajistit účinné používání práva Společenství“. Soudní dvůr se domnívá, že opatření upravená tímto ustanovením, a sice paušální částka a penále, mají obě tentýž cíl. Účelem penále je přimět členské státy k tomu, aby co nejrychleji ustaly v neplnění povinností, které by, nebýt tohoto opatření, mělo tendenci přetrvávat (přesvědčující účinek), zatímco paušální částka „spočívá spíše na posouzení dopadů nesplnění povinností dotyčného členského státu na soukromé a veřejné zájmy, zejména pokud neplnění povinností trvalo po dlouhou dobu od rozsudku, jímž bylo určeno“ (odrazující účinek). Soudní dvůr došel k závěru, že vzhledem k tomu, že neplnění povinností trvalo po dlouhou dobu a současně má tendenci nadále přetrvávat, je možné použít oba druhy sankcí. Spojka „nebo“ v čl. 228 odst. 2 ES tak „může mít buď alternativní, nebo kumulativní smysl, a musí tudíž být vykládána v kontextu, ve kterém byla použita“. Skutečnost, že k takovému souběhu nedošlo v předchozích věcech, nemůže představovat překážku, pokud by se tento souběh s ohledem na okolnosti projednávaného případu jevil jako vhodný. Tudíž „přísluší Soudnímu dvoru, aby v každé věci posoudil s ohledem na okolnosti daného případu, jaké peněžité sankce mají být uloženy“, přičemž Soudní dvůr není vázán návrhy Komise.

Soudní dvůr nakonec přezkoumal svou posuzovací pravomoc, pokud jde o peněžité sankce, které mohou být uloženy. Pokud jde o uložení penále členskému státu jako sankce za nesplnění povinností vyplývajících z rozsudku, kterým bylo rozhodnuto o nesplnění povinností, Soudnímu dvoru přísluší, aby stanovil penále takovým způsobem, aby bylo jednak přizpůsobené okolnostem, a jednak přiměřené zjištěnému nesplnění povinností, jakož i platební schopnosti dotyčného členského státu. V tomto ohledu jsou základními kritérii, která musí být zohledněna pro zajištění donucující povahy penále za účelem jednotného a účinného používání práva Společenství, v zásadě délka porušení, stupeň jeho závažnos-

ti a platební schopnost dotčeného členského státu. Za účelem použití těchto kritérií je namíste přihlídnout zvláště k důsledkům nesplnění povinností vyplývajících z rozsudku pro soukromé a veřejné zájmy a k naléhavosti, s níž je třeba přivést dotyčný členský stát k tomu, aby dostal svým povinnostem.

Soudní dvůr došel k závěru, že nesplnění povinnosti ze strany Francie přetrvává, a uložil jí dvojí peněžitou sankci, 57 761 250 eur jako penále za každé šestiměsíční období počínaje vyhlášením rozsudku, na konci kterého nebudou dosud zcela splněny povinnosti vyplývající z rozsudku ze dne 11. června 1991, *Komise v. Francie*, a 20 000 000 eur jako paušální částku.

3.2. V oblasti diskriminace na základě **státní příslušnosti** a v oblasti **evropského občanství** zasluhují zvláštní zmínku tři rozsudky.

Rozsudek ze dne 15. března 2005, C-209/03, *Bidar* (Sb. rozh. s. I-2119) přezkoumává soulad podmínek udělení „Student support“ v Anglii a Walesu s právem Společenství. Jedná se o podporu na pokrytí životních nákladů, poskytovanou státem studentům ve formě zvýhodněné půjčky splatné po ukončení studia, pokud příjmy z pracovní činnosti překračují určitou výši. Státní příslušník jiného členského státu může takové půjčky využít, jestliže je „usazený“ ve Spojeném království a jestliže zde měl bydliště během období tří let předcházejícího začátku svého studia. Podle britských právních předpisů nicméně nemůže státní příslušník jiného členského státu obdržet jako student status usazené osoby.

Danymu Bidarovi, mladému francouzskému státnímu příslušníkovi, který dokončil tři poslední léta svého středoškolského studia ve Spojeném království, přičemž byl závislý na členu své rodiny a nikdy nepodal žádost o sociální podporu, tak byla odmítnuta podpora na pokrytí životních nákladů, o kterou požádal v okamžiku zahájení svého studia ekonomie na University College London, z důvodu, že nebyl usazen ve Spojeném království ve smyslu uvedených právních předpisů. Podal žalobu, kterou projednával High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court), jenž položil Soudnímu dvoru řadu předběžných otázek.

První z těchto otázek směřovala k určení, zda za současného stavu práva Společenství je taková podpora, jako je podpora dotčená v projednávaném případě, vyloučena z rozsahu působnosti Smlouvy a zejména článku 12 ES. Je třeba poukázat na to, že Soudní dvůr ve svých rozsudcích ze dne 21. června 1988, *Lair* (39/86, Recueil, s. 3161) a *Brown* (197/86, Recueil, s. 3205) rozhodl, že podpora poskytovaná studentům na životní náklady a vzdělání v zásadě nespadá do oblasti působnosti Smlouvy ve smyslu článku 12 ES. K této věci Soudní dvůr upřesnil, že článek 12 ES musí být vykládán ve spojení s ustanoveními týkajícími se občanství Unie, a připomněl, že občan Unie, který legálně pobývá na území hostitelského členského státu, se může dovolávat článku 12 ES ve všech situacích spadajících do oblasti působnosti *ratione materiae* práva Společenství, zejména těch, které spadají pod svobodu pohybu a pobytu přiznanou článkem 18 ES. Co se týče studentů, kteří se přemístí do jiného členského státu, aby tam studovali, nic v textu Smlouvy neumožňuje mít za to, že jsou zbaveni práv přiznaných Smlouvou občanům Unie. Soudní dvůr dodává, že státní příslušník členského státu, který, jako v projednávaném případě, bydlí v jiném členském státě, kde studuje na střední škole a ukončí ji, aniž by vůči němu bylo namítáno, že nemá k dispozici dostatečné prostředky nebo zdravotní pojištění, požívá práva pobytu na základě článku

18 ES a směrnice 90/364⁶. Pokud jde o rozsudky *Lair a Brown*, Soudní dvůr konstatoval, že po jejich vyhlášení doplnila Maastrichtská smlouva do Smlouvy evropské občanství, jakož i kapitoly věnovanou všeobecnému a odbornému vzdělání. S přihlédnutím k těmto skutečnostem je třeba mít za to, že taková podpora, jako je dotčená podpora, spadá do rozsahu působnosti Smlouvy pro účely zákazu diskriminace uvedeného v článku 12 ES.

Soudní dvůr poté přezkoumával, zda rozdílné zacházení s vlastními státními příslušníky a státními příslušníky jiných členských států – když podmínky udělení podpory spojené s usazením nebo spojené s bydlištěm hrozí především jejich znevýhodňováním – může být odůvodněné. V tomto ohledu se domnívá, že členské státy mají při organizaci a uplatňování svých systémů sociální péče projevovat určitý stupeň finanční solidarity se státními příslušníky jiných členských států, ale připouští, že je jim dovoleno dbát na to, aby se udělení takových podpor nestalo nepřiměřenou zátěží. U podpory pokrývající životní náklady studentů je tak legitimní chtít se ujistit o určitém stupni integrace ověřením toho, že student pobýval po určitou dobu v hostitelském členském státě. Naproti tomu nelze vyžadovat vztah k trhu práce jako v případech podpory uchazečům o zaměstnání, o niž se jednalo v rozsudcích *D'Hoop* (rozsudek ze dne 11. července 2002, C-224/98, Recueil, s. I-6191) a *Collins* (rozsudek ze dne 23. března 2004, C-138/02, Recueil, s. I-2703).

A priori lze také připustit podmínku toho, aby byl žadatel usazen v hostitelském členském státě. Avšak v rozsahu, v němž vylučuje jakoukoliv možnost studenta se státní příslušností jiného členského státu obdržet status osoby usazené, a tedy využít podpory, a to i když skutečně prokázal vztah ke společnosti hostitelského členského státu, je dotčená právní úprava neslučitelná s článkem 12 ES.

Ve věci C-147/03, v níž byl vydán rozsudek ze dne 7. července 2005 (dosud nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí), směřovala žaloba podaná Komisí Evropských společenství k určení toho, že Rakouská republika nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z článků 12 ES, 149 ES a 150 ES, z důvodu podmínek přístupu k rakouskému vyššímu vzdělávání uložených držitelům středoškolských diplomů získaných v jiných členských státech, které se liší od podmínek, jež se vztahují na držitele rakouských diplomů. Rakouský zákon o univerzitním studiu totiž stanoví, že držitelé diplomů získaných v jiných členských státech musejí kromě splnění obecných podmínek přístupu k vyššímu nebo univerzitnímu vzdělávání prokázat, že splňují zvláštní podmínky přístupu ke zvolenému oboru stanovené státem, který vydal diplom, opravňující k přímému přijetí k danému studiu, například to, že uspěli u přijímací zkoušky nebo získali úroveň nezbytnou pro zahrnutí do *numerus clausus*.

Soudní dvůr zdůraznil, že příležitosti nabízené Smlouvou v oblasti volného pohybu by nebyly plně účinné, pokud by byli jednotlivci penalizováni za jejich pouhé využití. To je obzvláště důležité v oblasti vzdělávání, kde je jedním ze sledovaných cílů právě podpora mobility studentů a učitelů.

Soudní dvůr konstatoval, že rozdílné zacházení v neprospěch studentů, kteří získali středoškolský diplom ve členském státě jiném než v Rakousku, ale také mezi těmito studenty podle toho, v jakém členském státě získali svůj diplom, ačkoli je uplatňováno bez rozdílu

⁶ Směrnice Rady 90/364/EHS ze dne 28. června 1990 o právu pobytu (Úř. věst. L 180, s. 26; Zvl. vyd. 20/01, s. 3).

na všechny studenty bez ohledu na jejich státní příslušnost, je způsobilé dotknout se více státních příslušníků jiných členských států, takže způsobuje jejich nepřímou diskriminaci zakázanou Smlouvou.

Soudní dvůr poté nepřijal argumenty, jichž se dovolávalo Rakousko k odůvodnění sporné právní úpravy. Zaprvé se dovolávalo nezbytnosti ochrany homogenity vnitrostátního systému vzdělávání zabráněním strukturálním, personálním a finančním problémům, které by způsobil možný masivní příliv studentů, kteří nebyli přijati k vyššímu vzdělávání v přísnějších členských státech. Rakousko poukazovalo především na německé studenty, kteří nesplňují podmínky vyžadované pro přístup k určitému univerzitnímu studiu v Německu.

Ohledně toho Soudní dvůr usoudil, že nadměrná poptávka po přístupu k určitému studiu může být vyřešena přijetím zvláštních nediskriminačních opatření, jako je zavedení přijímací zkoušky nebo požadavek minimálního prospěchu. Dodal, že tato problematika není vlastní pouze Rakousku, ale jsou nebo byly s ní konfrontovány i jiné členské státy, mezi nimi Belgie. Soudní dvůr připomíná, že tento posledně uvedený členský stát zavedl omezení podobná omezením dotčeným v projednávaném případě a že proti němu byla podána žaloba pro nesplnění povinnosti, která byla shledána opodstatněnou (rozsudek ze dne 1. července 2004, *Komise v. Belgie*, C-65/03, Sb. rozh. s. I-6427). Soudní dvůr konstatoval, že Rakousko v každém případě neprokázalo konkrétně existenci nebezpečí pro rakouské vzdělávání.

Rakouská vláda předložila rovněž odůvodnění vycházející z nezbytnosti předcházet zneužívání práva Společenství, přičemž zdůraznila, že členský stát může mít oprávněný zájem na tom, zabránit některým svým státním příslušníkům, aby se prostřednictvím možností vytvořených na základě Smlouvy pokusili neoprávněně vyhnout použití jeho vnitrostátních právních předpisů týkajících se odborného vzdělání. Tento argument byl jednoznačně odmítnut. Soudní dvůr totiž konstatoval, že pro studenta z Evropské unie, který získal středoškolský diplom v členském státě, je zahájení vyššího nebo univerzitního vzdělávání v jiném členském státě za stejných podmínek jako držitelé vnitrostátních diplomů samotným základem zásady volného pohybu studentů zaručené Smlouvou, a nemůže být tedy samo o sobě zneužitím tohoto práva.

Věc Schempp (rozsudek ze dne 12. července 2005, C-403/03, dosud nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí), která se týkala problému daňové odpočitatelnosti výživného zaplaceného příjemci s bydlištěm v jiném členském státě, poskytla Soudnímu dvoru příležitost upřesnit meze věcné působnosti Smlouvy s ohledem na občanství Unie. V Německu stanoví právní předpisy týkající se daně z příjmu, že výživné zaplacené rozvedenému manželovi nebo manželce je odpočitatelné. Tato výhoda je přiznána rovněž tehdy, když má příjemce bydliště nebo se obvykle zdržuje na území jiného členského státu, je-li zdanění výživného u příjemce osvědčeno daňovým orgánem tohoto druhého členského státu. Egonu Schemppovi, německému státnímu příslušníkovi s bydlištěm v Německu, byl zamítnut odpočet výživného zaplaceného jeho bývalé manželce s bydlištěm v Rakousku, jelikož rakouské daňové právo nepřipouští zdanění výživného.

Soudní dvůr, kterému položil Bundesfinanzhof předběžnou otázku ohledně souladu německého režimu s články 12 ES a 18 ES, se zabýval nejprve otázkou, zda taková situace spadá do rozsahu působnosti práva Společenství. Vlády, které předložily vyjádření, totiž uplatnily, že E. Schempp nevyužil své právo na svobodu pohybu, protože jediným cizím

prvkem bylo zaplacení výživného do jiného členského státu. Soudní dvůr v tomto ohledu připomněl, že občanství Unie nemá za cíl rozšířit rozsah věcné působnosti Smlouvy na vnitrostátní situace, které nemají žádnou spojitost s právem Společenství. Nicméně zdůraznil, že situace státního příslušníka členského státu, který nevyužil práva na volný pohyb, nemůže být v důsledku této pouhé skutečnosti postavena naroveň čistě vnitrostátní situaci. V tomto případě měl výkon práva na volný pohyb a pobyt, přiznaného právním řádem Společenství, bývalou manželkou E. Schemppa vliv na jeho právo na odpočet v Německu, takže nelze hovořit o vnitrostátní situaci, která nemá žádnou spojitost s právem Společenství.

Poté, s ohledem na zásadu zákazu diskriminace, Soudní dvůr přezkoumával, zda je situace E. Schemppa srovnatelná se situací osoby, která má při zasílání výživného bývalému manželovi nebo manželce s bydlištěm v Německu nárok na odpočet, a konstatoval, že tomu tak není. Poukázal totiž na to, že méně výhodné zacházení, na které se odvolává E. Schempp, vyplývá z rozdílu mezi německým a rakouským daňovým režimem, pokud jde o zdanění výživného. Podle judikatury Soudního dvora se přitom článek 12 ES nevztahuje na případné odlišnosti v zacházení, které mohou pro osoby a podniky podléhající jurisdikci Společenství vyplývat z rozdílů, které existují mezi různými členskými státy, pokud jsou jimi dotčeny všechny osoby spadající do jejich působnosti, podle objektivních kritérií a bez ohledu na svou státní příslušnost.

Pokud jde o použití článku 18 ES, Soudní dvůr konstatoval, že německá právní úprava nijak nebrání právu E. Schemppa na volný pohyb a pobyt. Je pravda, že přemístění bydliště jeho bývalé manželky do Rakouska mu přineslo nevýhodné daňové důsledky. Soudní dvůr nicméně připomněl, že Smlouva nezaručuje občanu Unie, že přemístění jeho činností do členského státu jiného, než je stát, v němž měl do té doby bydliště, bude daňově neutrální. Vzhledem k rozdílům mezi daňovými úpravami členských států v této oblasti může být takové přemístění pro občana v oblasti nepřímých daní podle případu více či méně výhodné, nebo nevýhodné. Tato zásada se použije *a fortiori* na situaci, ve které dotyčný sám nevyužil své právo pohybu, ale tvrdí, že je obětí rozdílného zacházení v důsledku přemístění bydliště jeho bývalé manželky do jiného členského státu.

3.3. V oblasti **volného pohybu zboží** lze poukázat na rozsudek Soudního dvora ve věci *Komise v. Rakousko* (rozsudek ze dne 15. listopadu 2005, C-320/03, dosud nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí), týkající se nařízení zemského hejtmana spolkové země Tyrolsko ze dne 27. května 2003, kterým se omezuje přeprava na dálnici A 12 v údolí Innu (sektorový zákaz provozu). Toto nařízení stanoví zákaz provozu nákladních vozidel o hmotnosti vyšší než 7,5 tuny přepravujících určité zboží, jako jsou odpady, kamení, zemina, motorová vozidla, dřevo nebo obiloviny, na úseku dálnice A 12 v údolí Innu v délce 46 km. Cílem uvedeného nařízení je zlepšení kvality ovzduší za účelem zajištění trvalé ochrany lidského zdraví a zdraví živočichů a rostlin.

Soudní dvůr, kterému byla Komisí předložena žaloba pro nesplnění povinnosti, určil, že Rakouská republika tím, že vydala sporné nařízení, nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z článků 28 ES a 29 ES.

Sektorový zákaz provozu narušuje volný pohyb zboží a zejména jeho volný tranzit, a musí být tedy považováno za opatření s účinkem rovnocenným množstevním omezením, které je neslučitelné s povinnostmi podle práva Společenství vyplývajícími z výše uvedených

článků, a které krom toho nemůže být odůvodněno kategorickými požadavky souvisejícími s ochranou životního prostředí z důvodu jeho nepřiměřené povahy.

Soudní dvůr se totiž domnívá, že před přijetím tak rázného opatření, jako je uvedený zákaz, měly rakouské orgány pečlivě přezkoumat možnost použití opatření, která omezují volný pohyb v menší míře, a tato opatření nepřijmout pouze tehdy, pokud by byla s ohledem na sledovaný cíl jasně prokázána jejich neodpovídající povaha. Konkrétněji, vzhledem k prohlášenému cíli zabezpečit převedení přepravy dotčeného zboží ze silnice na železnici měly uvedené orgány předtím, než se rozhodly uvést v účinnost takové opatření, jaké bylo stanoveno v tyrolském nařízení, povinnost přesvědčit se, že existuje dostatečná a vhodná kapacita železnice umožňující zajistit takové převedení. Přitom, jak poznamenal Soudní dvůr, v projednávaném případě nebylo průkazným způsobem doloženo, že při přípravě sporného nařízení se rakouské orgány dostatečně zabývaly tím, zda lze cíle snížení emisí znečišťujících látek dosáhnout jinými způsoby, které omezují volný pohyb v menší míře, a zda skutečně existuje realistické náhradní řešení umožňující zajištění přepravy dotčeného zboží jinými způsoby dopravy nebo po jiných silničních trasách. Krom toho Soudní dvůr usoudil, že přechodné období, omezené na dva měsíce mezi datem přijetí sporného nařízení a datem stanoveným rakouskými orgány pro provedení sektorového zákazu provozu, je zjevně nedostatečné pro to, aby se dotčené hospodářské subjekty mohly přiměřeně přizpůsobit novým okolnostem.

3.4. Ze tří vybraných rozsudků v oblasti **zemědělství** se první týká právní úpravy Společenství v oblasti ekologického zemědělství, druhý právní úpravy Společenství, pokud jde o chráněná zeměpisná označení, a třetí promítnutí závazků, které přijalo Společenství vůči Maďarsku v dohodě z roku 1993, v oblasti vinohradnictví.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. července 2005, *Komise v. Španělsko* (C-135/03, dosud nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí), se týkal povinností vyplývajících pro členské státy z nařízení č. 2092/91⁷, které bylo následně několikrát změněno.

Podle tohoto nařízení se určitý produkt považuje za produkt nesoucí označení poukazující na ekologickou metodu produkce, pokud je na označování, v propagačních materiálech nebo v obchodních dokumentech popsán způsobem, který se v příslušném členském státě používá, aby dal zákazníkovi najevo, že byl získán ekologickou metodou produkce. Nařízení ve svém znění z roku 1991 obsahuje seznam, který pro každý z jedenácti tehdejších úředních jazyků Společenství uvádí jeden nebo dva výrazy. Pokud jde o španělský jazyk, je zmíněn pouze výraz „ecológico“, se svou odvozeninou „eco“.

Změna nařízení, provedená v roce 2004 nařízením č. 392/2004⁸, stanovila, že výrazy uvedené na seznamu, jejich obvyklé odvozeniny (jako „bio“, „éco“) nebo zdrobněliny, použité samostatně nebo ve spojení s jinými výrazy, se považují za označení poukazující na ekologickou metodu produkce na území celého Společenství a ve všech úředních jazycích Společenství.

⁷ Nařízení Rady (EHS) č. 2092/91 ze dne 24. června 1991 o ekologickém zemědělství a k němu se vztahujícím označování zemědělských produktů a potravin (Úř. věst. L 198, s. 1; Zvl. vyd. 15/02, s. 39).

⁸ Nařízení Rady (ES) č. 392/2004 ze dne 24. února 2004, kterým se mění nařízení (EHS) č. 2092/91 ze dne 24. června 1991 o ekologickém zemědělství a k němu se vztahujícím označování zemědělských produktů a potravin (Úř. věst. L 65, s. 1).

Španělská právní úprava vyhrazuje pro ekologickou metodu produkce výrazy „ecológico“, „eco“ a jejich odvozeniny, ale povoluje užívání výrazů „biológico“, „bio“ a jejich odvozenin pro produkty, které takovým požadavkům neodpovídají. Komise, domnívající se, že tato právní úprava je v rozporu s právní úpravou Společenství, podala v roce 2003 k Soudnímu dvoru žalobu pro nesplnění povinnosti.

Soudní dvůr nejprve poukázal na to, že seznam označení poukazujících na ekologickou metodu produkce uvedený v článku 2 nařízení č. 2092/91, ve znění pozdějších změn, není taxativní, a že tedy členské státy mohou v případě změny stávající praxe na svém území zavést do své vnitrostátní právní úpravy pro odkazování na ekologickou metodu výroby jiné výrazy než výrazy uvedené v tomto seznamu.

Pokud jde konkrétně o španělský jazyk, Soudní dvůr usoudil, že španělské vládě nelze vytýkat, že nezakázala producentům produktů, které nebyly získány ekologickou metodou produkce, užívat jiné výrazy, jako je „biológico“ nebo „bio“, protože na seznamu uvedeném v článku 2 nařízení, v jeho verzi před rokem 2004, je zmíněn pouze výraz „ecológico“, zahrnující odvozeninu „eco“. Ze znění uvedeného článku totiž rovněž nevyplývá, že odvozenina „bio“ musí být z důvodu, že je v článku 2 zmíněna jako obvyklá odvozenina, speciálně chráněna ve všech členských státech a ve všech jazycích, včetně těch, u nichž jsou v seznamu uvedeném v témže článku zmíněny výrazy, které neodpovídají francouzskému výrazu „biologique“. Vzhledem k tomu, že existence nesplnění povinnosti vyplývající z práva Společenství musí být posouzena vzhledem ke stavu, v němž se členský stát nacházel v době, kdy uplynula lhůta stanovená v odůvodněném stanovisku, Soudní dvůr musel určit, že k nesplnění povinnosti nedošlo, protože toto nesplnění muselo být v projednávaném případě posouzeno s ohledem na znění dotčeného nařízení Společenství před rokem 2004.

Komise v každém případě neprokázala, že výrazy „biológico“ a „bio“ obecně španělským spotřebitelům dávají najevo, že dotyčné výrobky byly získány ekologickou metodou produkce.

V důsledku toho Soudní dvůr žalobu Komise zamítl.

Ve spojených věcech *Německo v. Komise a Dánsko v. Komise* (rozsudek ze dne 25. října 2005, C-465/02 a C-466/02, dosud nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí), Soudní dvůr rozhodoval o žalobě na neplatnost směřující proti nařízení č. 1829/2002⁹ (dále jen „napadené nařízení“).

Komise zapsala dne 12. června 1996 prostřednictvím nařízení č. 1107/96¹⁰ řecký sýr „Feta“ jako označení původu do rejstříku chráněných označení původu a chráněných zeměpisných označení Společenství. Nicméně rozsudkem ze dne 16. března 1999, *Dánsko a další v. Komise* (C-289/96, C-293/96 a C-299/96, Recueil, s. I-1541) Soudní dvůr tento zápis zrušil z důvodu, že Komise nepřihlédla ke skutečnosti, že kromě Řecké republiky byl tento název

⁹ Nařízení Komise (ES) č. 1829/2002 ze dne 14. října 2002, kterým se mění příloha nařízení (ES) č. 1107/96, pokud jde o název „Feta“ (Úř. věst. L 277, s. 10; Zvl. vyd. 03/37, s. 195).

¹⁰ Nařízení Komise (ES) č. 1107/96 ze dne 12. června 1996 o zápisu zeměpisných označení a označení původu podle postupu stanoveného v článku 17 nařízení Rady (EHS) č. 2081/92 (Úř. věst. L 148, s. 1; Zvl. vyd. 03/19, s. 176).

již po delší dobu užíván v některých dalších členských státech. Komise proto znovu přezkoumala označení „Feta“ ve světle dotazníků zaslaných členským státům a týkajících se výroby a spotřeby sýrů nazvaných „Feta“, jakož i proslulosti tohoto názvu u spotřebitelů v každém členském státě. Postupem stanoveným v nařízení č. 2081/92¹¹ Komise přijala napadené nařízení, a doplnila tak znovu název „Feta“ jako označení původu do rejstříku chráněných označení Společenství.

V návaznosti na to podaly německá a dánská vláda žalobu proti tomuto novému nařízení, přičemž uvedly tři žalobní důvody. První žalobní důvod vycházel z toho, že německá vláda neobdržela dokumenty v německé verzi. Tento žalobní důvod Soudní dvůr zamítl, neboť tato vada nestačí k tomu, aby způsobila zrušení nařízení. Druhý žalobní důvod spočíval ve zpochybnění vymezení zeměpisné oblasti jako oblasti původu sýra „Feta“. Třetí žalobní důvod byl rozdělen na dva body, přičemž první vycházel z toho, že název „Feta“ se stal druhovým názvem, a druhý se týkal nedostatečného odůvodnění ze strany Komise, která se při poskytnutí ochrany označení původu sýru „Feta“ opírá o konstatování, že název „Feta“ nebyl shledán zdruhovělým.

Německá a dánská vláda tvrdí, že byl porušen čl. 2 odst. 3 základního nařízení č. 2081/91 v tom, že výraz „Feta“ pochází z italského „fetta“, což znamená „plátek“, a že se tento název stal druhovým. Toto slovo totiž není zeměpisným pojmem a získalo zeměpisný význam, který se nevztahuje na celé území členského státu. Jakost ani vlastnosti „Fety“ nejsou převážně nebo výlučně dány zvláštním zeměpisným prostředím. Nadto nebyl podán žádný objektivní důvod pro odůvodnění, proč jsou ze zeměpisné oblasti vymezené pro účely zápisu vyloučeny některé regiony Řecka. Konečně, Dánsko připomnělo, že „Feta“ pochází z celého Balkánu, a nejenom z Řecka.

Soudní dvůr připomněl podmínky, za kterých lze produkt nebo potravinu chránit na základě označení původu podle čl. 2 odst. 3 základního nařízení. Tradiční nezeměpisné označení musí označovat zejména produkt nebo potravinu „pocházející z regionu nebo z určitého místa“. Krom toho toto ustanovení vyžaduje, přičemž se odvolává na druhou odrážku čl. 2 odst. 2 písm. a) téhož nařízení, aby „jakost nebo vlastnosti zemědělského produktu nebo potraviny byly převážně nebo výlučně dány zeměpisným prostředím zahrnujícím přírodní a lidské činitele a aby produkce, zpracování a příprava tohoto produktu nebo potraviny proběhla ve vymezené zeměpisné oblasti“. „Uvedená oblast původu musí tedy vykazovat homogenní přírodní činitele, které ji vymezují ve vztahu k sousedním oblastem.“

S ohledem na uvedená kritéria Soudní dvůr přezkoumal, zda region vymezený v napadeném nařízení je v souladu s požadavky čl. 2 odst. 3 základního nařízení. Vzhledem k tomu, že daná zeměpisná oblast původu a výroby sýra „Feta“ zahrnuje hlavně pevninskou část Řecka, která vykazuje geomorfologické podmínky a přírodní činitele odlišné od sousedních oblastí, došel Soudní dvůr k závěru, že „oblast vymezená v projednávaném případě nebyla vymezena uměle“, a proto zamítl žalobní důvod uplatněný žalobkyněmi.

K žalobnímu důvodu vycházejícímu z toho, že výraz „Feta“ se stal druhovým označením, německá vláda uvádí, že hrozí nebezpečí záměny ze strany spotřebitele, protože jiné člen-

¹¹ Nařízení Rady (EHS) č. 2081/92 ze dne 14. července 1992 o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin (Úř. věst. L 208, s. 1; Zvl. vyd. 03/013, s. 4).

ské státy, než je Řecko, vyrábějí a spotřebovávají sýr „Feta“. Dánská vláda zdůrazňuje, že nařízení porušuje čl. 3 odst. 1 a čl. 17 odst. 2 základního nařízení, protože pokud má název druhový charakter nebo jej získal následně, ponechává si nezvratitelně tuto vlastnost. Uvedená vláda dodává, že při výrobě a uvádění sýru „Feta“ na dánský trh jsou respektovány tradiční zvyklosti.

Soudní dvůr v tomto ohledu použil podmínky stanovené v čl. 3 odst. 1 základního nařízení, aby určil, zda název zdruhověl. „Skutečnost, že produkt byl pod názvem v některých členských státech legálně uváděn na trh, může představovat faktor, který musí být zohledněn při posouzení, zda tento název zdruhověl ve smyslu čl. 3 odst. 1“ nařízení č. 2081/92. Soudní dvůr však s přihlédnutím k situaci výroby v Řecku a k výrobě v jiných členských státech došel k závěru, že výroba sýru Feta zůstala soustředěna v Řecku. Soudní dvůr nadto zkoumal spotřebu sýru „Feta“ v členských státech a došel k závěru, že „85 % spotřeby sýru ‚Feta‘ ve Společenství na osobu ročně se uskutečňuje v Řecku“. Konečně, Soudní dvůr konstatoval, že sýr „Feta“ prodávaný v jiných členských státech, než je Řecko, je uváděn na trh jako sýr spojený s Řeckou republikou, i když byl ve skutečnosti vyroben v jiném členském státě. V důsledku toho Soudní dvůr odmítl argument, že název „Feta“ zdruhověl.

Co se týče argumentu německé vlády, podle kterého je odůvodnění napadeného nařízení nedostatečné, Soudní dvůr připomněl, že „odůvodnění vyžadované článkem 253 ES musí být přizpůsobeno povaze dotčeného aktu a musejí z něho jasně a jednoznačně vyplývat úvahy orgánu, jenž akt vydal, tak aby dotčené osoby mohly rozpoznat důvody, které vedly k přijetí opatření a Soudní dvůr mohl vykonávat svůj přezkum“. Nicméně autor aktu není povinen vyjádřit se ke skutečnostem, které mají jasně druhořadý význam, nebo předpokládat možné námítky. V důsledku toho je pro účely článku 253 ES dostatečným odůvodněním to, že Komise v napadeném nařízení uvedla důvody, které ji vedly k závěru, že název „Feta“ není druhový ve smyslu článku 3 základního nařízení.

Soudní dvůr tedy žaloby zamítl, čímž rozhodl, že nařízení o zápisu názvu „Feta“ do rejstříku chráněných označení původu je v souladu s právem.

Ve věci *Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia a ERSA* (rozsudek ze dne 12. května 2005, C-347/03, dosud nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí) byla Soudnímu dvoru předložena žádost o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se platnosti a výkladu rozhodnutí 93/724¹² (dále jen „dohoda ES-Maďarsko o vínech“) a nařízení (ES) č. 753/2002¹³.

„Tocai friulano“ nebo „Tocai italico“ je odrůda révy tradičně pěstovaná v oblasti Furlánsko – Julské Benátsko (Itálie) a používaná při výrobě bílých vín, která jsou uváděna na trh zejména pod zeměpisnými označeními jako je „Collio“ nebo „Collio goriziano“. V roce 1993 uzavřelo Evropské společenství s Maďarskou republikou výše uvedenou dohodu o vínech, která zakazuje používání výrazu „Tocai“ pro označení výše uvedených italských vín po uplynutí přechodného období, které končí dne 31. března 2007, a to za účelem ochrany maďar-

¹² Rozhodnutí Rady 93/724/ES ze dne 23. listopadu 1993 o uzavření dohody mezi Evropským společenstvím a Maďarskou republikou o vzájemné ochraně a kontrole názvů vín (Úř. věst. 1993, L 337, s. 93).

¹³ Nařízení Komise (ES) č. 753/2002 ze dne 29. dubna 2002, kterým se stanoví některá prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1493/1999 pro popis, označování, obchodní úpravu a ochranu některých vinařských produktů (Úř. věst. 2002, L 118, s. 1).

ského zeměpisného označení „Tokaj“. Regione Autonoma Friuli-Venezia Giulia (autonomní oblast Furlánsko – Julské Benátsko) a Agenzia Regionale per lo sviluppo Rurale (ERSA) (regionální agentura pro rozvoj venkova) (dále jen „žalobkyně“) podaly žalobu u Tribunale Amministrativo Regionale per il Lazio (Regionální správní soud pro Lazio) požadující zrušení vnitrostátního předpisu, který přejímá tento zákaz. Žalobkyně především uplatňovaly, že Společenství nemělo pravomoc uzavřít tuto dohodu s Maďarskem, že dotčený zákaz odporoval ostatním ustanovením dohody, že dohoda byla založena na nesprávném vyjádření skutečnosti, takže dotčené ustanovení je z pohledu mezinárodního práva neplatné a nepoužitelné, že dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, která je obsažena v příloze 1C Dohody o založení Světové obchodní organizace (dále jen „dohoda TRIPS“), je tomuto zakazu nadřazena a že tento zákaz je neslučitelný s právem vlastnit majetek chráněným Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „EÚLP“).

Tribunale amministrativo regionale per il Lazio se rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru několik předběžných otázek.

Předkládající soud se nejprve táže v podstatě na to, který právní základ je odpovídající pro přijetí rozhodnutí 93/724 a pro uzavření dohody ES-Maďarsko o vínech pouze ze strany Společenství, zda dohoda o přidružení ES-Maďarsko uzavřená před dohodou o vínech, nebo článek 133 ES. Soudní dvůr uvádí, že pod článek 133 ES spadá akt, který se týká specificky mezinárodního obchodu, poněvadž jeho účelem je především podpora, usnadnění nebo úprava obchodu a má přímé a bezprostřední účinky na obchod nebo obchod s dotčenými výrobky. V projednávaném případě patří dohoda ES-Maďarsko o vínech mezi dohody uvedené v článku 63 nařízení č. 822/87¹⁴ o společné organizaci trhu s vínem, a jejím hlavním cílem je podpořit na základě vzájemnosti obchod mezi smluvními stranami jednak tím, že vínům pocházejícím z Maďarska jsou vytvářeny příznivé podmínky při uvádění na trh a zajištěna stejná ochrana jako jakostním vínům stanovené oblasti pocházejícím ze Společenství, a jednak tím, že vínům pocházejícím ze Společenství jsou vytvářeny příznivé podmínky při uvádění na trh v této zemi. V důsledku toho mělo jedině Společenství pravomoc uzavřít dotčenou dohodu, neboť spadala do jeho výlučné pravomoci.

Dále byla Soudnímu dvoru položena otázka, zda v případě, že dohoda ES-Maďarsko je legální, je zákaz užívat název „Tocai“ v Itálii po 31. březnu 2007 neplatný a nepoužitelný, protože je v rozporu s úpravou homonymních názvů podle čl. 4 odst. 5 uvedené dohody, která za určitých podmínek umožňuje společnou existenci dvou homonymních názvů. Soudní dvůr v tomto ohledu připomněl, že úprava homonymních názvů podle čl. 4 odst. 5 dohody ES-Maďarsko o vínech se týká zeměpisných označení chráněných na základě téže dohody. Avšak vzhledem k tomu, že názvy „Tocai friulano“ a „Tocai italico“ jsou na rozdíl od názvů maďarských vín „Tokaj“ a „Tokaji“ názvy odrůdy révy uznané v Itálii jako vhodné k výrobě určitých jakostních vín stanovené oblasti, nemohou být kvalifikovány jako zeměpisná označení ve smyslu uvedené dohody. Zákaz užívat název „Tocai“ v Itálii po uplynutí přechodného období stanoveného v dohodě ES-Maďarsko o vínech tak není v rozporu s úpravou homonymních označení podle čl. 4 odst. 5 téže dohody.

¹⁴ Nařízení Rady (EHS) č. 822/87 ze dne 16. března 1987 o společné organizaci trhu s vínem (Úř. věst. L 84, s. 1).

Další otázkou se předkládající soud Soudního dvora dotázal, zda je nutno články 22 až 24 dohody TRIPS vykládat v tom smyslu, že co se týče případu homonymie, může být každý název za určitých podmínek nadále užíván v budoucnosti. Soudní dvůr připomněl obsah ustanovení dohody TRIPS WTO a znovu uvedl, že na rozdíl od maďarských názvů nepředstavují italské názvy zeměpisná označení ve smyslu dohody ES-Maďarsko o vínech. Na položenou otázku odpověděl tak, že rozhodl, že články 22 až 24 dohody TRIPS musejí být vykládány v tom smyslu, že v takovém případě jako ve věci v původním řízení uvedená ustanovení nevyžadují, aby toto označení mohlo být nadále užíváno v budoucnosti, nehledě na dvojí podmínku, že označení bylo výrobcí užíváno buď v dobré víře, nebo po dobu alespoň 10 let před 15. dubnem 1994 a jasně označuje zemi, oblast nebo zónu původu chráněného vína, aby spotřebitel nemohl být uveden v omyl.

Na žádost předkládajícího soudu Soudní dvůr přezkoumal rovněž otázku, zda se právo vlastnit majetek uvedené v EÚLP a Listině základních práv vztahuje i na právo k duševnímu vlastnictví, což by pro dotyčné hospodářské subjekty znamenalo právo dovolávat se názvu „Tocai“ proti zákazu stanovenému dohodou ES-Maďarsko o vínech po přechodném období. Soudní dvůr má za to, že právo vlastnit majetek nebrání tomu, aby bylo dotyčným hospodářským subjektům z italské autonomní oblasti zakázáno užívat pojem „Tocai“ ve výrazu „Tocai friulano“ nebo „Tocai italico“ pro označování a prezentaci některých italských jakostních vín stanovené oblasti po skončení uvedeného přechodného období. Jelikož totiž tento zákaz nevyklučuje všechny přiměřené způsoby uvádění na trh dotyčných italských vín, nezakládá sám o sobě zbavení majetku ve smyslu čl. 1 prvního pododstavce doplňkového protokolu č. 1 k EÚLP. Krom toho i za předpokladu, že by uvedené omezení představovalo omezení základního práva vlastnit majetek, může být odůvodněno, jelikož zákazem používání tohoto názvu, který je homonymní se zeměpisným označením maďarských vín „Tokaj“, sleduje cíl veřejného zájmu spočívající v podpoře obchodu mezi smluvními stranami tím, že na základě vzájemnosti jsou vínům označeným zeměpisným označením vytvářeny příznivé podmínky při uvádění na trh.

3.5. V oblasti **volného pohybu pracovníků** je třeba upozornit na rozsudek ze dne 15. září 2005, *Ioannidis* (C-258/04, dosud nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí), ve kterém se Soudní dvůr zabýval případem řeckého státního příslušníka, který přijel do Belgie v roce 1994 po skončení svého středoškolského studia v Řecku a jeho osvědčení o absolvování středoškolského studia bylo uznáno za rovnocenné. Na závěr tříletého studia ve vzdělávacím zařízení v Liège získal diplom v oboru kinesioterapie a poté se zaregistroval jako uchazeč o zaměstnání. Po absolvování placeného školení ve Francii od října 2000 do června 2001 se vrátil do Belgie, kde podal žádost o „čekací příspěvky“, tj. příspěvky v nezaměstnanosti, které jsou podle belgické právní úpravy poskytovány mladým lidem hledajícím své první zaměstnání. Jeho žádost byla zamítnuta, protože nespĺňoval podmínky pro přiznání platné v té době, v tomto případě to, že ukončil své středoškolské studium v Belgii anebo ukončil rovnocenné studium nebo vzdělání na stejné úrovni v jiném členském státě a je jako dítě závislý na migrujících pracovnících ve smyslu článku 39 ES, kteří mají bydliště v Belgii.

Řízení zahájené žalobou, kterou podal dotčený proti tomuto zamítnutí, vedlo k tomu, že *cour du travail de Liège* se dotázal Soudního dvora na slučitelnost belgické úpravy s právem Společenství.

Soudní dvůr úvodem připomněl, že státní příslušníci jednoho členského státu hledající zaměstnání v jiném členském státě spadají do rozsahu působnosti článku 39 ES, a mají tedy právo na rovné zacházení uvedené v odstavci 2 tohoto ustanovení.

Ve zbývajících částech se odpověď Soudního dvora opírá o jeho nedávnou judikaturu a především o rozsudky *D'Hoop* (rozsudek ze dne 11. července 2002, C-224/98, Recueil, s. I-6191) a *Collins* (rozsudek ze dne 23. března 2004, C-138/02, Recueil, s. I-2703).

Soudní dvůr totiž připomněl, že v rozsudku *Collins* rozhodl, že s ohledem na zavedení občanství Unie a výklad práva na rovné zacházení, kterého požívají občané Unie, není již možné z rozsahu působnosti čl. 39 odst. 2 ES vyloučit finanční dávku určenou ke zjednodušení přístupu k zaměstnání na pracovním trhu v členském státě. Krom toho konstatoval již v rozsudku *D'Hoop*, že čekací příspěvky stanovené v belgické právní úpravě jsou sociálními dávkami, jejichž cílem je usnadnit mladým osobám přechod ze studia na pracovní trh. Dotčený je tedy oprávněn dovolávat se článku 39 ES za účelem tvrzení, že nemůže být diskriminován na základě státní příslušnosti, pokud jde o poskytnutí čekacích příspěvků. Podmínka ukončení středoškolského studia v Belgii přitom může být snáze splněna tuzemskými státními příslušníky, a může tedy znevýhodňovat zejména státní příslušníky ostatních členských států.

Pokud jde o případné odůvodnění tohoto rozdílného zacházení, Soudní dvůr odkázal znovu na rozsudek *D'Hoop*, v němž rozhodl, že i když je legitimní, aby se vnitrostátní zákonodárce ujistil o existenci skutečného pouta žadatele o čekací příspěvky k dotčenému zeměpisnému trhu práce, jediná podmínka týkající se místa získání diplomu o ukončení středoškolského studia má nicméně příliš obecný a výlučný charakter a překračuje meze toho, co je nezbytné pro dosažení sledovaného cíle. Konečně, pokud jde o skutečnost, že belgická právní úprava přece jen přiznává žadateli nárok na čekací příspěvky, jestliže obdržel rovnocenný diplom v jiném členském státě a je závislý na migrujících pracovnících, kteří mají bydliště v Belgii, Soudní dvůr se domnívá *a contrario*, že osoba která pokračuje ve vysokoškolském studiu v některém členském státě a získá tam diplom poté, co ukončila středoškolské studium v jiném členském státě, může být velmi dobře schopna odůvodnit skutečné pouto k pracovnímu trhu prvního státu, a to i když není závislá na migrujících pracovnících s bydlištěm v tomto státě. Soudní dvůr zdůraznil, že nárok na čekací příspěvky dětí závislých na migrujících pracovnících s bydlištěm v Belgii v každém případě vyplývá z čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68¹⁵, bez ohledu na to, zda existuje skutečné pouto k trhu práce, či nikoli.

3.6. Požadavky práva Společenství v oblasti **svobody usazování a volného pohybu služeb** byly předmětem pěti věcí, jež zasluhují zmínku, přičemž první dvě věci se týkají koncesí na veřejné služby, třetí věc střetů z vzájemného působení těchto svobod a vnitrostátních daňových předpisů, čtvrtá věc požadavků směrnice 96/71 o vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb a pátá věc telekomunikací.

Ve věci *Coname* (rozsudek ze dne 21. července 2005, C-231/03, dosud nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí) byla Soudnímu dvoru předložena předběžná otázka týkající se výkladu

¹⁵ Nařízení Rady (EHS) č. 1612/68 ze dne 15. října 1968 o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství (Úř. věst. L 257, s. 2; Zvl. vyd. 05/01, s. 15).

článků 43 ES, 49 ES, 81 ES a 86 ES, jakož i zásad zákazu diskriminace, transparentnosti a rovného zacházení.

Pokud jde o skutkový rámec této věci, Coname (Consortio Aziende Metano) uzavřela s obcí Cingia de' Botti smlouvu o zadání služeb týkajících se údržby, řízení a dozoru nad sítí metanového plynu na období od 1. ledna 1999 do 31. prosince 2000. Městská rada poté přímým zadáním svěřila společnosti Padania služby týkající se správy, distribuce a údržby zařízení na distribuci metanového plynu na období od 1. ledna 2000 do 31. prosince 2005. Coname toto zadání napadla z důvodu, že mělo být provedeno prostřednictvím vyhlášení veřejné zakázky. Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia se rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru předběžnou otázku. Otázka se týká toho, zda články 43 ES, 49 ES a 81 ES brání tomu, aby obec zadala přímo, tedy bez vyhlášení veřejné zakázky, správu veřejných služeb distribuce plynu společnosti s většinově veřejným kapitálem, v níž má tato obec účast ve výši 0,97 %.

Soudní dvůr nejprve připomněl, že směrnice o veřejných zakázkách neupravují udělení koncese, a že je tedy třeba toto udělení přezkoumat ve světle základních svobod stanovených Smlouvou. Soudní dvůr vyloučil rovněž použití článku 81 ES, protože toto ustanovení se vztahuje pouze na dohody mezi podniky.

Vzhledem k tomu, že o koncesi může mít zájem i podnik usazený v jiném členském státě, než je členský stát, ve kterém se nachází obec uzavírající smlouvu, představuje udělení této koncese podniku usazenému v posledně uvedeném členském státě bez jakékoli transparentnosti rozdílné zacházení v neprospěch podniku usazeného v jiném členském státě. Při neexistenci jakékoli transparentnosti nemá podnik nacházející se v jiném členském státě žádnou reálnou možnost dát najevo svůj zájem o získání uvedené koncese. To představuje nepřímou diskriminaci na základě státní příslušnosti zakázanou na základě článků 43 ES a 49 ES. Vnitrostátnímu soudu přísluší, aby ověřil, zda napadené udělení splňuje požadavky transparentnosti, které, aniž by s sebou nutně nesly povinnost vyhlásit veřejnou zakázku, jsou s to umožnit, aby podnik nacházející se na území jiného členského státu než Italské republiky mohl mít přístup k příslušným informacím týkajícím se koncese předtím, než bude udělena, tak, aby tento podnik mohl dát najevo svůj zájem o získání této koncese, pokud by si to přál.

Soudní dvůr přezkoumal, zda v projednávaném případě přesto nebyly dány objektivní okolnosti, jež by mohly odůvodnit rozdílné zacházení. Soudní dvůr v tomto ohledu uvedl, že skutečnost, že obec Cingia de' Botti má podíl na kapitálu Padania ve výši 0,97 %, nepředstavuje jednu z těchto objektivních okolností. Vzhledem k tomu, že tento podíl je velmi nízký, nemůže umožnit kontrolu společnosti Padania ze strany obce.

Konečně, Soudní dvůr poznamenal, že ze spisu vyplývá, že Padania je společností zčásti otevřenou soukromému kapitálu, což brání tomu, aby byla považována za „vnitřní“ strukturu správy veřejných služeb pro obce, které v ní mají podíl.

V téže linii judikatury lze upozornit na věc *Parking Brixen* (rozsudek ze dne 13. října 2005, C-458/03, dosud nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí), která řeší obdobnou problematiku jako věc Coname.

Ve věci *Marks & Spencer* (rozsudek ze dne 13. prosince 2005, C-446/03, dosud nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí) byla Soudnímu dvoru předložena žádost o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu článků 43 ES a 48 ES.

Společnost *Marks & Spencer*, se sídlem ve Spojeném království, je hlavní společností skupiny specializované na velkoobchod s konfekcí, potravinami, domácími spotřebiči a finančními službami. Vlastnila dceřiné společnosti ve Spojeném království a v několika jiných členských státech, mimo jiné v Německu, Belgii a Francii. V roce 2001 ukončila své činnosti na evropském kontinentě v důsledku ztrát vykazovaných již od poloviny 90. let. Dne 31. prosince 2001 byla francouzská dceřiná společnost převedena na třetí osobu, zatímco německá a belgická dceřiná společnost ukončily veškerou obchodní činnost.

V roce 2000 a 2001 podala *Marks & Spencer* k daňovým orgánům Spojeného království žádosti o snížení daní skupiny týkající se ztrát německé, belgické a francouzské dceřiné společnosti. Britské daňové předpisy (zákon o daních z příjmů a o daních z příjmů společností z roku 1998, *Income and Corporation Tax Act 1988*, „ICTA“) umožňují mateřským společnostem skupiny provést za určitých podmínek vyrovnávání mezi jejich zisky a ztrátami jejich dceřiných společností. Nicméně tyto žádosti byly zamítnuty z důvodu, že právní úprava snížení daní skupiny se nevztahuje na dceřiné společnosti, které nemají sídlo ve Spojeném království ani zde nevykonávají hospodářskou činnost. *Marks & Spencer* toto zamítnutí napadla u *Special Commissioners of Income Tax* (daňový soud prvního stupně), kteří žalobu zamítli. Žalobkyně podala odvolání k *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division*, který se rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru předběžné otázky. Britský soud se dotázal na slučitelnost britských právních předpisů, které vylučují možnost, aby mateřská společnost, která je rezidentem ve Spojeném království, mohla ze svého zdanitelného zisku odečíst ztráty vzniklé v jiných členských státech svým dceřiným společnostem se sídlem v těchto státech, zatímco takovou možnost přiznávají, pokud se jedná o ztráty vzniklé dceřiné společnosti-rezidentu, s články 43 ES a 48 ES týkajícími se svobody usazování.

Soudní dvůr nejprve připomněl, že i když přímé daně spadají do pravomoci členských států, vnitrostátní orgány musejí při výkonu této pravomoci dodržovat právo Společenství.

Pokud jde o britské právní předpisy, Soudní dvůr rozhodl, že představují omezení svobody usazování v rozporu s články 43 ES a 48 ES v tom, že zacházejí daňově odlišně se ztrátami vzniklými dceřiné společnosti-rezidentu a se ztrátami vzniklými dceřiné společnosti-nerezidentu. To odrazuje mateřské společnosti od zakládání dceřiných společností v jiných členských státech.

Soudní dvůr nicméně uznal, že takové omezení lze připustit, sleduje-li legitimní cíl slučitelný se Smlouvou a je-li odůvodněno naléhavými důvody obecného zájmu. V takovém případě je třeba, aby bylo způsobilé zaručit uskutečnění dotčeného cíle a aby nepřekračovalo meze toho, co je k dosažení tohoto cíle nezbytné.

Soudní dvůr tak použil příslušná objektivní kritéria, kterých se v této věci dovolávaly členské státy, k tomu, aby přezkoumal, zda britské právní předpisy odůvodňují rozdílné zacházení, které uplatňují. Těmito odůvodňujícími skutečnostmi jsou jednak ochrana vyvážené-

ho rozdělení zdaňovací pravomoci mezi jednotlivými zúčastněnými členskými státy tak, aby bylo se zisky a ztrátami zacházeno v rámci téhož daňového systému symetricky, jednak skutečnost, že zákon brání nebezpečí dvojího uplatnění ztrát, které by existovalo, kdyby byly ztráty zohledněny v členském státě mateřské společnosti i v členských státech dceřiných společností. Konečně, posledním kritériem je zabránit nebezpečí daňového úniku, které by existovalo, kdyby ztráty nebyly zohledněny v členských státech sídla dceřiných společností. Uvnitř skupiny společností by mohly být ztráty převáděny na společnosti se sídlem v členských státech, které uplatňují nejvyšší daňové sazby a ve kterých je daňová hodnota ztrát nejvyšší.

Soudní dvůr se s ohledem na tato kritéria domnívá, že britská právní úprava sleduje legitimní cíle slučitelné se Smlouvou, které patří mezi naléhavé důvody obecného zájmu.

Soudní dvůr se nicméně domnívá, že britská právní úprava nerespektuje zásadu proportionality a překračuje meze toho, co je nezbytné k dosažení sledovaných cílů v situaci, kdy jednak dceřiná společnost-nerezident vyčerpala možnosti zohlednit ztráty, které existují v jejím státě sídla v rámci zdaňovacího období, kterého se týkala žádost o snížení daní, jakož i v rámci předcházejících zdaňovacích období, a jednak neexistuje možnost, aby ztráty zahraniční dceřiné společnosti mohly být zohledněny v jejím státě sídla v rámci budoucích zdaňovacích období buď jí samotnou, nebo třetí osobou, zejména v případě převodu dceřiné společnosti na tuto třetí osobu.

V důsledku toho Soudní dvůr rozhodl, že prokáže-li v členském státě mateřská společnost-rezident daňovým orgánům, že jsou tyto podmínky splněny, je v rozporu se svobodou usazování, aby byla vyloučena možnost pro tuto mateřskou společnost odečíst z jejího zisku zdanitelného v tomto členském státě ztráty vzniklé její dceřiné společnosti-nerezidentu.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. dubna 2005, *Komise v. Německo* (C-341/02, Sb. rozh. s. I-2733) se týká pravidel, která mohou s ohledem na směrnici 96/71¹⁶ o vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb stanovit členské státy v oblasti zaměstnávání pracovníků vyslaných z jiného členského státu.

V roce 2002 podala Komise proti Německu žalobu pro nesplnění povinnosti, kterou zpochybnila slučitelnost metody používané tímto členským státem ke srovnání minimální mzdy stanovené vnitrostátními ustanoveními a odměny skutečně vyplacené zaměstnavatelem usazeným v jiném členském státě s ustanoveními uvedené směrnice.

Komise ve své žalobě vytýká Německu, že neuznalo všechna navýšení a příplatky vyplácené zaměstnavateli usazenými v jiných členských státech jejich zaměstnancům v odvětví stavebnictví vyslaným do Německa, s výjimkou prémie poskytnuté pracovníkům tohoto odvětví, jako složky minimální mzdy. Podle Komise má toto nezohlednění za následek – z důvodu odlišného způsobu výpočtu odměny v jiných členských státech – vyšší náklady na mzdy pro zaměstnavatele usazené v jiných členských státech, kterým je tak bráněno v nabízení jejich služeb v Německu. I když je skutečností, jak připustila Komise, že členský

¹⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/71/ES ze dne 16. prosince 1996 o vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb (Úř. věst. 1997, L 18, s. 1; Zvl. vyd. 05/02, s. 431).

stát, na jehož území je pracovník vyslán, je oprávněn vymezit minimální mzdu na základě směrnice 96/71, nic to nemění na tom, že nemůže při srovnání této minimální mzdy s odměnou vyplácenou zaměstnavateli usazenými v jiných členských státech ukládat svou vlastní strukturu odměňování.

Německá vláda tento argument zpochybňuje a tvrdí, že doba odpracovaná mimo běžnou pracovní dobu, která zahrnuje požadavky zvláště vysokého stupně ve smyslu kvality prováděné práce nebo která zahrnuje zvláštní omezení a nebezpečí, má vyšší hospodářskou hodnotu než běžná pracovní doba a že související prémie nemohou být zohledněny pro výpočet minimální mzdy. Pokud by tyto částky byly pro takový výpočet zohledněny, byl by pracovník zbaven hospodářské protihodnoty odpovídající této odpracované době a vztah mezi odměnou dlužnou zaměstnavatelem a prací, kterou musí pracovník odvést, by tak byl změněn k újmě pracovníka.

Soudní dvůr nejprve vzal na vědomí, že účastníci řízení se shodují v tom, že v souladu se směrnicí 96/71 nemají být mzda za přesčasy, příspěvky do doplňkových podnikových systémů zaopatření v důchodu, částky vyplacené z důvodu náhrady výdajů skutečně vynaložených v důsledku vyslání ani paušální částky vypočítané na jiném než hodinovém základě zohledněny jako složky tvořící součást minimální mzdy. Má být zohledněna hrubá mzda.

Soudní dvůr dále uvedl, že v průběhu řízení o nesplnění povinnosti Německo přijalo a navrhlo několik změn své právní úpravy, o nichž soudí, že mohou odstranit různé nesoudržnosti mezi německým právem a směrnicí. Jedná se zejména o zohlednění navýšení a příplatků vyplácených zaměstnavatelem, které při výpočtu minimální mzdy nemění vztah mezi prací vykonanou pracovníkem a protihodnotou, kterou dostává, a zohlednění, za určitých podmínek, prémie představované třináctou a čtrnáctou měsíční mzdou. K těmto změnám však došlo až po uplynutí lhůty stanovené v odůvodněném stanovisku, tedy příliš pozdě na to, aby k nim mohl Soudní dvůr přihlídnout. Soudní dvůr tedy musel určit, že Německo nesplnilo povinnost.

Soudní dvůr konečně poznamenal, že je zcela běžné, že pokud zaměstnavatel vyžaduje, aby pracovník vykonal práci navíc nebo pracoval za zvláštních podmínek, je tato dodatečně vykonaná práce pracovníkovi kompenzována, aniž by tato kompenzace byla zohledněna pro výpočet minimální mzdy. Směrnice 96/71 totiž nevyžaduje, aby takové kompenzace, které, jsou-li zohledněny při výpočtu minimální mzdy, mění vztah mezi vykonanou prací a obdrženou protihodnotou, byly považovány za složky minimální mzdy. V tomto bodě tedy Soudní dvůr žalobu Komise zamítl.

Ve spojených věcech *Mobistar a Belgacom Mobile* (rozsudek Soudního dvora ze dne 8. září 2005, C-544/03 a C-545/03, dosud nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí) položil belgický Conseil d'État Soudnímu dvoru dvě předběžné otázky týkající se výkladu článku 59 Smlouvy o ES (nyní po změně článek 49 ES) a článku 3c směrnice 90/388¹⁷, změněné s ohledem

¹⁷ Směrnice Komise 90/388/EHS ze dne 28. června 1990 o hospodářské soutěži na trhu telekomunikačních služeb (Úř. věst. 1990, L 192, s. 10).

na zavedení úplné hospodářské soutěže na telekomunikačním trhu směrnicí 96/19¹⁸, v rámci sporů zahájených provozovateli služby mobilních telefonů se sídlem v Belgii, společností Mobistar SA a společností Belgacom Mobile SA. Tito dva provozovatelé žádali v původním řízení zrušení poplatků schválených obcemi Fléron (Belgie) a Schaerbeek (Belgie) za vysílací antény, stožáry a sloupy GSM nebo venkovní antény. Mezi žalobními důvody pro zrušení předloženými na podporu svých žalob oba uvedení provozovatelé uplatňovali zejména to, že nařízení, které zavedlo sporné poplatky, představuje omezení rozvoje jejich mobilní sítě, které je zakázáno článkem 3c směrnice 90/388.

Vzhledem k tomu, že Conseil d'État měl v rámci dvou sporů v původním řízení za to, že jednak nemůže rozhodnout o opodstatněnosti takového žalobního důvodu, aniž by uplatnil právní normu Společenství, u které vzniká problém jejího výkladu, a jednak že slučitelnost napadených poplatků s článkem 49 ES představuje rovněž problém, rozhodl se přerušit řízení a dotázat se Soudního dvora. První otázkou se předkládající soud dotázal, zda článek 59 Smlouvy o ES (nyní po změně článek 49 ES) musí být vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby právní úprava vnitrostátního orgánu nebo územního samosprávného celku zavedla poplatky za infrastruktury pro mobilní a osobní komunikaci užívané v rámci výkonu činností, na které se vztahují licence a oprávnění. Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu bylo, zda se na opatření daňové povahy pro infrastruktury mobilních komunikací vztahuje článek 3c směrnice 90/388.

Tyto spojené věci poskytly Soudnímu dvoru nejprve příležitost připomenout, že článek 59 Smlouvy o ES brání použití jakékoliv vnitrostátní právní úpravy, která činí poskytování služeb mezi členskými státy obtížnější než čistě vnitrostátní poskytování služeb v určitém členském státě, a že vnitrostátní daňové opatření narušující výkon volného pohybu služeb může v tomto ohledu představovat zakázané opatření, ať již bylo vydáno státem, nebo územním samosprávným celkem. Upřesnil však, že článek 59 Smlouvy se nevztahuje na opatření, která způsobují pouze zvýšené náklady na dotčené služby a která se vztahují stejným způsobem na poskytování služeb mezi členskými státy jako na vnitrostátní poskytování služeb v určitém členském státě.

Pokud jde o první otázku, Soudní dvůr rozhodl, že článek 59 Smlouvy o ES (nyní po změně článek 49 ES) je nutno vykládat v tom smyslu, že nebrání tomu, aby právní úprava vnitrostátního orgánu nebo územního samosprávného celku zavedla poplatek za infrastruktury pro mobilní a osobní komunikace užívané v rámci výkonu činností, na které se vztahují licence a oprávnění, který se uplatní bez rozdílu na tuzemské poskytovatele a poskytovatele z ostatních členských států a který ovlivňuje stejným způsobem vnitrostátní poskytování služeb v určitém členském státě a poskytování služeb mezi členskými státy.

Co se týče druhé otázky, Soudní dvůr rozhodl, že na opatření daňové povahy uplatňovaná na infrastruktury pro mobilní komunikace se vztahuje článek 3c výše uvedené směrnice 90/388 pouze v případech, že tato opatření přímo, nebo nepřímo zvýhodňují provozovatele, kteří mají nebo dříve měli zvláštní nebo výlučná práva, na úkor nových provozovatelů, a značně ovlivňují stav hospodářské soutěže.

¹⁸ Směrnice Komise 96/19/ES ze dne 13. března 1996, kterou se mění směrnice 90/388/EHS s ohledem na zavedení úplné hospodářské soutěže na telekomunikačním trhu (Úř. věst. 1996, L 74, s. 13).

3.7. Důsledky **volného pohybu kapitálu** byly upřesněny v rozsudku *D.* ze dne 5. července 2005, C-376/03 (dosud nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí), v němž se Soudní dvůr zabýval nizozemským režimem daně z majetku uplatňovaným do roku 2000. Uvedený režim přiznával poplatníkům rezidentům snížení základu daně, kterého nerezidenti mohli využít, pouze nacházelo-li se nejméně 90 % jejich majetku na nizozemském území. Soudní dvůr, jemuž předložil *Gerechthof te 's-Hertogenbosch* (Nizozemsko) předběžnou otázku, rozhodl o slučitelnosti tohoto režimu s ustanoveními Smlouvy týkajícími se volného pohybu kapitálu.

Soudní dvůr konstatoval, že situace osoby povinné k dani z majetku a situace osoby povinné k dani z příjmů jsou v některých ohledech podobné, a dovodil paralelu se svou judikaturou v oblasti daní z příjmů, zejména se zásadním rozsudkem *Schumacker* (rozsudek ze dne 14. února 1995, C-279/93, Recueil, s. I-225). Soudní dvůr se tak domnívá, že stejně jako v případě daně z příjmů je situace nerezidenta u daně z majetku odlišná od situace rezidenta v tom, že nejen podstatná část příjmů, ale rovněž podstatná část majetku posledně uvedeného jsou obvykle soustředěny ve státě, jehož je rezidentem. V důsledku toho tento členský stát může lépe zohlednit celkovou schopnost rezidenta platit daně tím, že na něho případně použije snížení základu daně zakotvené v jeho právních předpisech. Soudní dvůr z toho vyvodil závěr, že stejně jako v případě daní z příjmů poplatník, který má pouze nepodstatnou část svého majetku v členském státě jiném než členském státě svého bydliště, není zpravidla ve srovnatelné situaci s rezidenty tohoto jiného členského státu. Zamítnutí snížení základu daně, kterého požívají posledně uvedení, dotčenými úřady tudíž vůči němu nepředstavuje diskriminaci zakázanou články 56 ES a 58 ES.

Soudní dvůr se krom toho vyjádřil k další otázce. Na základě smlouvy o zamezení dvojího zdanění uzavřené mezi Nizozemskem a Belgií bylo totiž právo na snížení daňového základu rozšířeno na belgické státní příslušníky za stejných podmínek, jaké platí pro poplatníky rezidenty, a to bez ohledu na podíl, který z jejich celkového majetku představuje nizozemský majetek. Je takto založené nerovné zacházení mezi belgickými státními příslušníky a státními příslušníky ostatních členských států v souladu s články 56 ES a 58 ES?

Soudní dvůr připomněl, že členské státy mají volnost v rámci dvoustranných smluv upravit hraniční určovatele za účelem rozdělení daňových pravomocí, a že uznal, že rozdíl mezi zacházením se státními příslušníky dvou smluvních států vycházející z takového rozdělení nemůže založit diskriminaci odporující článku 39 ES. Ve věci *Saint-Gobain ZN* (rozsudek ze dne 21. září 1999, C-307/97, Recueil, s. I-6161) sice rozhodl, že co se týče smlouvy o zamezení dvojího zdanění uzavřené mezi členským státem a třetí zemí, je na základě zásady národního zacházení členský stát, který je stranou uvedené smlouvy povinen poskytnout stálým provozovnám společností, které jsou nerezidenty, výhody stanovené ve smlouvě za stejných podmínek jako jsou ty, které se uplatní na společnosti, které jsou rezidenty. To bylo nicméně odůvodněno tím, že poplatník, který je nerezidentem a má stálou provozovnu v členském státě, je v rovnocenné situaci s poplatníkem, který je rezidentem tohoto státu. Soudní dvůr však konstatoval, že poplatník s bydlištěm v Belgii se, co se týče daně z majetku z nemovitého majetku nacházejícího se v Nizozemsku, nenachází ve shodné situaci jako poplatník s bydlištěm mimo Belgii. Skutečnost, že vzájemná práva a závazky stanovené belgicko-nizozemskou smlouvou se uplatní pouze na osoby s bydlištěm v jednom ze dvou smluvních členských států, je právě inherentním důsledkem smluv o zamezení dvojího zdanění.

3.8. V oblasti **hospodářské soutěže** lze upozornit na tři rozsudky, z nichž jeden byl vydán ve věci spojení podniků a další dva ve věci státních podpor.

Ve věci *Komise v. Tetra Laval BV* (rozsudek ze dne 15. února 2005, C-12/03 P, Sb. rozh., s. I-987) byl Soudu předložen kasační opravný prostředek Komise, která se domáhala zrušení rozsudku Soudu prvního stupně Evropských společenství ze dne 25. října 2002, *Tetra Laval v. Komise* (T-5/02, Recueil, s. II-4381), kterým tento Soud zrušil rozhodnutí 2004/124.

Rozhodnutím 2004/124 Komise prohlásila nabytí společností Sidel SA společností Tetra Laval BV za neslučitelné se společným trhem a fungováním dohody o EHP, přičemž Tetra Laval BV je finanční společností skupiny, která zahrnuje rovněž přední podnik v oblasti lepenkových obalů na světové úrovni, jenž je považován za podnik mající dominantní postavení na trhu, pokud jde o aseptické obaly, a Sidel SA je předním podnikem ve výrobě a dodávce strojů zvaných SBM, tj. přístrojů umožňujících tvarovat prázdné láhve z jednoduché plastové trubice, složené z polyethylentereftalátu (PET) a vysokohustotního polyetyleny (PEHD). Podle Komise pobízelo oznámené spojení Tetra Laval BV k využití jejího dominantního postavení na trhu zařízení a potravinářských výrobků pro lepenkové obaly prostřednictvím pákového efektu za účelem přesvědčení svých zákazníků na tomto trhu, kteří přecházejí na PET pro balení některých citlivých výrobků (mléko a tekuté mléčné výrobky, ovocné šťávy a nektary, nesycené nápoje s ovocnou příchutí a čajové nebo kávové nápoje), aby zvolili stroje SBM Sidel, čímž by byli vyloučeni mnohem menší soutěžitelé a z předního postavení Sidel na trhu strojů SBM pro citlivé výrobky by se stalo postavení dominantní. Komise rovněž měla za to, že oznámené spojení by posílilo dominantní postavení Tetra Laval BV na trzích lepenkových obalů a snížilo by podnět k úpravě jejich cen a inovacím, aby mohla čelit hrozbě, kterou PET představuje pro její postavení. Komise konečně usoudila, že závazky, které přijala Tetra Laval BV, nedostačují k vyřešení strukturálních problémů hospodářské soutěže vzešlých z oznámeného spojení, a uplatnila, že bude takřka nemožné kontrolovat jejich plnění.

Na základě žaloby na neplatnost, kterou podala Tetra Laval BV proti rozhodnutí Komise, Soud nicméně usoudil, že Komise se ve svých závěrech týkajících se pákového efektu a posílení dominantního postavení Tetra Laval BV v odvětví lepenky dopustila zjevně nesprávného posouzení, a v důsledku toho její rozhodnutí zrušil. Soudní dvůr zamítl kasační opravný prostředek podaný Komisí proti rozsudku Soudu.

Tato věc nejprve poskytla Soudnímu dvoru příležitost potvrdit kritéria soudního přezkumu rozhodnutí Komise v oblasti spojování podniků, jak byla formulována v rozsudku zvaném „*Kali & Salz*“ (rozsudek ze dne 31. března 1998, *Francie a další v. Komise*, C-68/94 a C-30/95, Recueil, s. I-1375). Soudní dvůr připomněl, že hmotněprávní pravidla týkající se kontroly spojování podniků, obsažená v nařízení č. 4064/89¹⁹, a zejména v jeho článku 2, svěřují Komisi především při hospodářském posouzení určitou diskreční pravomoc, a že tedy přezkum výkonu takové pravomoci soudem Společenství, který je pro definici pravidel v oblasti spojování zásadní, musí být proveden s přihlédnutím k určitému volnému uvážení, které se váže k normám hospodářského charakteru, jež jsou součástí právní úpra-

¹⁹ Nařízení Rady (EHS) č. 4064/89 ze dne 21. prosince 1989 o kontrole spojování podniků (Úř. věst. 1989, L 395, s. 1; Zvl. vyd. 08/01, s. 31).

vy spojování podniků. Soudní dvůr nicméně upřesnil, že jestliže přiznává Komisi určité volné uvážení v hospodářské oblasti, neznamená to, že soud Společenství nesmí přezkoumávat výklad údajů hospodářské povahy provedený Komisí. Soud Společenství totiž musí zejména ověřit nejen věcnou správnost dovolávaných důkazních materiálů, jejich věrohodnost a jejich soudržnost, ale rovněž přezkoumat, zda tyto skutečnosti představují veškeré relevantní údaje, jež musí být při posuzování komplexní situace vzaty v úvahu, a zda o ně lze opřít vyvozené závěry. Takový přezkum je podle Soudního dvora o to nezbytnější, pokud jde o analýzu pravděpodobného vývoje nezbytnou pro zkoumání plánovaného spojení s konglomerátním účinkem.

Soudní dvůr dále rovněž uvedl, že analýza předpokládaného vývoje, jaká je nezbytná pro kontrolu spojení, musí být provedena velmi obezřetně, neboť nejde o zkoumání událostí v minulosti, k nimž často existuje řada poznatků umožňujících porozumět jejich příčinám, ani o zkoumání událostí v přítomnosti, ale o odhad událostí, ke kterým v budoucnu s větší či menší pravděpodobností dojde, pokud nebude přijato rozhodnutí, jímž bude plánované spojení zakázáno nebo budou upřesněny jeho podmínky. Taková analýza, která spočívá ve zkoumání, jak by spojení mohlo změnit faktory určující stav hospodářské soutěže na daném trhu, aby bylo možné zjistit, zda by z něho vyplývalo významné narušení účinné hospodářské soutěže, vyžaduje podle Soudního dvora představu různých řetězení příčin a následků, aby bylo možno vyjít z těch s největší pravděpodobností. Pokud jde o analýzu spojení konglomerátního typu, v níž jednak zohlednění období rozšířeného do budoucna, a jednak pákový efekt nezbytný pro významné narušení účinné hospodářské soutěže znamenají, že řetězení příčin a následků jsou špatně rozpoznatelná, neurčitá a obtížně prokazatelná, Soudní dvůr zdůraznil, že kvalita důkazních materiálů předložených Komisí k prokázání nezbytnosti rozhodnutí, jímž je spojení prohlášeno za neslučitelné se společným trhem, je obzvláště důležitá, neboť tyto poznatky mají podpořit posouzení Komise, podle nichž by bez přijetí takového rozhodnutí byl scénář hospodářského vývoje, z něž tento orgán vychází, pravděpodobný.

Soudní dvůr mimoto rozhodl, že při analýze účinků spojení konglomerátního typu prováděné Komisí musí být pravděpodobnost protisoutěžního chování způsobilého vyvolat pákový efekt přezkoumána vcelku, tedy s přihlédnutím jak k podnětům vedoucím k takovému chování, tak k faktorům které mohou snížit či dokonce vyloučit takové podněty, včetně případného protiprávního charakteru tohoto chování. Upřesnil však, že požadavek, aby Komise u každého plánovaného spojení zkoumala, v jakém rozsahu by byly sníženy či dokonce vyloučeny podněty k protisoutěžnímu chování z důvodu protiprávnosti dotčeného chování, pravděpodobnosti jeho odhalení, jeho stíhání příslušnými orgány na úrovni Společenství i na vnitrostátní úrovni a možných finančních sankcí, by odporoval preventivnímu cíli nařízení č. 4064/89. Soudní dvůr v tomto ohledu zdůraznil, že taková analýza by totiž znamenala nutnost vyčerpávajícího a podrobného zkoumání právních úprav různých právních řádů, jež by mohly být použity, a represivní politiky uplatňované těmito právními řády a že by byla užitečná jen za předpokladu, že by existoval vysoký stupeň pravděpodobnosti, že nastanou skutečnosti, jež by mohly být vytýkány z důvodu, že jsou součástí protisoutěžního chování. Z toho vyvodil závěr, že ve stadiu posouzení plánovaného spojení by byla analýza mířící k prokázání pravděpodobné existence porušení článku 82 ES a k ujištění se, že toto porušení podléhá sankci ve více právních rádech, příliš spekulativní a neumožnila by Komisi opřít její posouzení o všechny relevantní skutkové okolnosti, aby mohla ověřit, zda podporují popis scénáře hospodářského vývoje jako pákového efektu.

Soudní dvůr krom toho potvrdil zásadu vytyčenou v rozsudku Soudu *Gencor v. Komise* (rozsudek ze dne 25. března 1999, T-102/96, Recueil, s. II-753), pokud jde o závazky navržené dotýčnými podniky, které mohou učinit oznámené spojení slučitelným se společným trhem. Připomněl, že takové závazky musejí Komisi umožnit, aby došla k závěru, že dotčené spojení nevytvoří ani neposílí dominantní postavení ve smyslu čl. 2 odst. 2 a 3 nařízení č. 4064/89, a z toho vyvodil, že není rozhodné, zda navržený závazek může být kvalifikován jako závazek vztahující se ke způsobu chování nebo závazek strukturální, a že tak nemůže být *a priori* vyloučeno, že by závazky, jež se na první pohled vztahují ke způsobu chování, jako například nevyužívání ochranné známky po určitou dobu nebo poskytnutí třetím soutěžitelům části výrobní kapacity podniku vzešlého ze spojení, nebo obecněji přístup k základní infrastruktuře za nikoli diskriminačních podmínek, mohly rovněž zabránit vzniku nebo posílení dominantního postavení.

Soudní dvůr konečně poté, co poukázal na to, že z čl. 2 odst. 1 nařízení č. 4064/89 vyplývá, že Komise při posouzení, zda je spojení slučitelné se společným trhem, vezme v úvahu veškeré okolnosti, jako je struktura dotčených trhů, skutečná nebo potenciální hospodářská soutěž ze strany podniků, tržní postavení a hospodářská a finanční síla dotýčných podniků, alternativy pro dodavatele a uživatele, existence překážek vstupu na trh a vývoj nabídky a poptávky, došel k závěru, že pouhá skutečnost, že nabývající podnik již zaujímá silné dominantní postavení na dotčeném trhu, třebaže představuje důležitou okolnost, sama o sobě nedostačuje k odůvodnění závěru, že snížení potenciální hospodářské soutěže, jíž musí tento podnik čelit, zakládá posílení jeho postavení. Podle Soudního dvora totiž potenciální hospodářská soutěž, kterou představuje výrobce substitučních výrobků na části dotčeného trhu, je pouze jednou z okolností, které musejí být zohledněny při posouzení, zda existuje nebezpečí, že by účinkem spojení bylo posílení dominantního postavení a nelze vyloučit, že by snížení této potenciální hospodářské soutěže bylo kompenzováno jinými faktory, takže konkurenční postavení podniku, který již zaujímá dominantní postavení, zůstane nezměněno.

Ve spojených věcech *AEM* (rozsudek ze dne 14. dubna 2005, C-128/03 a C-129/03, Sb. rozh. s. I-2861) Consiglio di Stato položil Soudnímu dvoru dvě předběžné otázky týkající se výkladu článku 87 ES a směrnice 96/92²⁰, zejména jejich článků 7 a 8, v rámci sporu mezi dvěma vodními a geotermálními elektrárnami a italskou agenturou pro elektrickou energii a plyn ohledně zvýšení poplatků za přístup k vnitrostátní energetické přenosové soustavě a za její užívání. Žalobkyně v původním řízení podaly k Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia žaloby proti dvěma rozhodnutím uvedeného orgánu podrobujícím elektřinu zvýšení poplatku za užívání soustavy, který pokrývá dynamické služby, jakož i proti aktům, které jim předcházely, byly pro ně východiskem nebo s nimi souvisí. Vzhledem k tomu, že tyto žaloby byly zamítnuty, podaly žalobkyně v původním řízení opravné prostředky ke Consiglio di Stato, jimiž se domáhaly zrušení zamítavých rozhodnutí. Uplatňovaly, že uvedené zvýšení poplatku spadá zcela do režimu dotací pro fungování určitých podniků nebo výrobních odvětví, která jsou financována prostřednictvím plnění z dodávek podniků v odvětví, což je nutné posoudit jako státní podpory ve smyslu čl. 87 odst. 1 ES, které byly poskytnuty, aniž bylo zahájeno řízení upravené ve Smlouvě o ES. Tvrdily rovněž, že rozdílná cena za přístup k přenosové soustavě, která se projevuje jako vyšší

²⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/92/ES ze dne 19. prosince 1996 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou (Úř. věst. 1997, L 27, s. 20; Zvl. vyd. 12/02, s. 3).

náklady pro některé podniky, představuje porušení jedné ze základních zásad směrnice 96/92, pokud jde o přístup k uvedené soustavě pro všechny a bez jakékoli diskriminace.

V tomto kontextu se Consiglio di Stato dotázal Soudního dvora v podstatě na to, zda jednak opatření, které se opírá o nutnost čelit neoprávněným výhodám a nevyvážené soutěži, jež se objevily během prvního období liberalizace trhu s elektřinou v důsledku provedení směrnice 96/92, a kterým členský stát ukládá pouze některým podnikům vyrábějícím či distribuujícím elektřinu, které využívají vnitrostátní energetickou přenosovou soustavu, zvýšení poplatku za přístup k této soustavě a za její užívání, představuje státní podporu ve smyslu článku 87 ES, a jednak, zda čl. 7 odst. 5 a čl. 8 odst. 2 směrnice 96/92 v rozsahu, v němž zakazují jakoukoli diskriminaci mezi uživateli vnitrostátní energetické přenosové soustavy, brání členskému státu, aby přijal takové opatření přechodně.

Pokud jde o první otázku, Soudní dvůr rozhodl, že opatření, které přechodně ukládá zvýšení poplatku za přístup k vnitrostátní přenosové soustavě a za její užívání pouze podnikům vyrábějícím a distribuujícím elektřinu z vodních a geotermálních elektráren za účelem vyrovnání výhody vzniklé těmto podnikům během přechodného období liberalizací trhu s elektřinou v důsledku provedení směrnice 96/92 představuje rozlišování mezi podniky v oblasti nákladů vyplývající z povahy a struktury dotčeného systému nákladů, které jako takové nepředstavuje státní podporu ve smyslu článku 87 ES. Krom toho připomněl, že zkoumání podpory nemůže být odděleno od účinků jejího způsobu financování a pokud existuje vztah závazného určení mezi zvýšením poplatku za přístup k vnitrostátní přenosové soustavě a za její užívání a režimem vnitrostátní podpory v tom smyslu, že výnos ze zvýšení poplatku je nezbytně určen k financování této podpory, je uvedené zvýšení nedílnou součástí tohoto režimu, a musí být tedy zkoumáno společně s tímto režimem.

Co se týče druhé otázky, Soudní dvůr rozhodl, že pravidlo nediskriminačního přístupu k vnitrostátní energetické přenosové soustavě potvrzené směrnicí 96/92 nebrání členskému státu, aby přijal přechodné opatření, které ukládá pouze některým podnikům vyrábějícím a distribuujícím elektřinu zvýšení poplatku za přístup k uvedené soustavě a za její užívání za účelem vyrovnání výhody vzniklé těmto podnikům během přechodného období změnou právního kontextu v důsledku liberalizace trhu s elektřinou vyplývající z provedení uvedené směrnice. Upřesnil však, že předkládajícímu soudu přísluší, aby se ujistil, že zvýšení poplatku nepřekračuje to, co je nezbytné pro vyrovnání uvedené výhody.

Ve věci *Komise v. Řecko* (rozsudek ze dne 12. května 2005, C-415/03, Sb. rozh. s. I-3875) se Komise domáhala, aby Soudní dvůr určil, že Řecká republika tím, že nepřijala v předepsané lhůtě v souladu s článkem 3 rozhodnutí 2003/372²¹ všechna opatření nezbytná k vrácení podpor, které byly tímto rozhodnutím prohlášeny za protiprávní a neslučitelné se společným trhem, nebo v každém případě tím, že Komisi neinformovala o opatřeních přijatých na základě tohoto rozhodnutí, nesplnila své povinnosti.

²¹ Rozhodnutí Komise 2003/372/ES ze dne 11. prosince 2002 o podpoře, kterou Řecko poskytuje ve prospěch Olympic Airways (Úř. věst. 2003, L 132, s. 1).

V roce 1996 totiž Komise zahájila proti Řecké republice řízení podle čl. 93 odst. 2 Smlouvy o ES (nyní čl. 88 odst. 2 ES), které vedlo k přijetí rozhodnutí 1999/332²². Poskytnutí těchto podpor bylo spojeno s restrukturalizačním plánem revidovaným pro období týkající se let 1998 až 2002 a řídilo se zvláštními podmínkami.

Na základě nových stížností týkajících se poskytnutí dalších podpor Olympic Airways Komise nicméně zahájila nové řízení podle čl. 88 odst. 2 ES z důvodu, že restrukturalizační plán této společnosti nebyl proveden a že některé podmínky stanovené v jejím předchozím souhlasném rozhodnutí, zejména povinnost předložit Komisi určité informace na základě článku 10 nařízení č. 659/1999²³, nebyly dodrženy.

Na závěr tohoto řízení Komise přijala rozhodnutí 2003/372, které bylo založeno zejména na zjištěních, že většiny cílů restrukturalizačního plánu Olympic Airways nebylo dosaženo, podmínky stanovené v souhlasném rozhodnutí nebyly plně dodržovány a toto rozhodnutí bylo uplatněno nesprávným způsobem. Mimoto zdůraznila existenci nových provozních podpor, které spočívaly v podstatě v tom, že řecký stát toleruje neplacení nebo posunutí lhůt pro platby příspěvků na sociální pojištění, daně z přidané hodnoty z pohonných hmot a náhradních dílů, nebo i nájemného dlužného letišť, letištních poplatků a poplatku vybíraného od cestujících při odletu z řeckých letišť, tzv. „spatosimo“.

Komise požadovala, aby Řecká republika přijala opatření nezbytná k zajištění toho, aby společnost, která byla příjemcem, navrátila uvedené podpory a aby ji informovala ve lhůtě dvou měsíců ode dne oznámení tohoto rozhodnutí o opatřeních přijatých k jeho uplatnění. Vzhledem k tomu, že to řecká vláda odmítla provést a Komise nebyla spokojena s vysvětleními, která tato vláda poskytla, podala Komise žalobu, kterou byla zahájena tato věc. Soudní dvůr rozhodl, že uvedená žaloba Komise je opodstatněná.

Připomněl, že jediným důvodem na obranu, kterého by se mohl dovolávat členský stát proti žalobě pro nesplnění povinnosti podané Komisí na základě čl. 88 odst. 2 ES, je takový důvod, jenž vychází z absolutní nemožnosti správného provedení rozhodnutí nařizujícího vymáhání dotčené podpory. Pokud jde o rozhodnutí Komise týkající se státní podpory, podmínka absolutní nemožnosti provedení není splněna, pokud se žalovaná vláda omezí na to, že Komisi sdělí právní, politické nebo praktické obtíže, které představuje uplatnění rozhodnutí, aniž by podnikla skutečné kroky za účelem navrácení podpory od dotčených podniků a navrhla Komisi alternativní způsoby uplatnění tohoto rozhodnutí umožňující překonat tyto obtíže. Pokud provedení takového rozhodnutí naráží pouze na určité obtíže ve vnitrostátním právním řádu, musí Komise a členský stát na základě zásady ukládající členským státům a orgánům Společenství vzájemnou povinnost loajální spolupráce, která má základ zejména v článku 10 ES, spolupracovat v dobré víře za účelem překonání obtíží při plném dodržování ustanovení Smlouvy, a zejména těch, která se týkají státních podpor.

Soudní dvůr krom toho znovu potvrdil, že v rámci žaloby, jejímž předmětem je neprovedení rozhodnutí v oblasti státních podpor, které nebylo napadeno u Soudního dvora člen-

²² Rozhodnutí Komise 1999/332/ES ze dne 14. srpna 1998 o podporách, které Řecko poskytuje ve prospěch společnosti Olympic Airways (Úř. věst. 1999, L 128, s. 1).

²³ Nařízení Rady (ES) č. 659/1999 ze dne 22. března 1999, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku 93 Smlouvy o ES (Úř. věst. L 83, s. 1; Zvl. vyd. 08/01, s. 339).

ským státem, jenž je jeho adresátem, tento posledně uvedený stát nemůže opodstatněně zpochybnit legalitu takového rozhodnutí.

Konečně, Soudní dvůr rovněž připomněl, že žádné ustanovení práva Společenství nevyžaduje, aby Komise, když nařídí vrácení podpory, jež byla shledána neslučitelnou se společným trhem, určila přesnou částku podpory, která má být vrácena. Postačuje totiž, když rozhodnutí Komise obsahuje údaje, které umožní jeho příjemci, aby sám bez nadměrných obtíží určil tuto částku.

Komise se tedy může platně omezit na konstatování povinnosti vrácení dotčených podpor a přenechat vnitrostátním orgánům vypočtení přesné částky k vrácení. Navíc vzhledem k tomu, že výrok rozhodnutí v oblasti státních podpor je neoddělitelný od jeho odůvodnění, takže musí být v případě potřeby vykládán s ohledem na důvody, které vedly k jeho přijetí, je možné částky, které mají být vráceny na základě rozhodnutí Komise, odvodit ze znění důvodů tohoto rozhodnutí.

3.9. V nesourodé oblasti **sbližování právních předpisů** mají zvláštní význam dva rozsudky v oblasti veřejných zakázek, rozsudek v oblasti telekomunikací, rozsudek v oblasti autorského práva a práv s ním souvisejících a rozsudek týkající se ochrany spotřebitelů.

Ve věci *Stadt Halle a RPL Lochau* (rozsudek ze dne 11. ledna 2005, C-26/03, Sb. rozh. s. I-1) položil Oberlandesgericht Naumburg Soudnímu dvoru dvě řady předběžných otázek týkajících se jednak výkladu čl. 1 odst. 1 směrnice 89/665²⁴, ve znění pozdějších změn, a jednak výkladu čl. 1 bodu 2 a čl. 13 odst. 1 směrnice 93/38²⁵, ve znění pozdějších změn, v rámci sporu mezi městem Halle v Německu a společnostmi RPL Lochau na jedné straně a společnostmi TREA Leuna na straně druhé ve věci zachování pravidel postupu s ohledem na právní předpisy Společenství při zadání veřejné zakázky na služby týkající se zpracování odpadů města Halle společností RPL Lochau, na jejímž kapitálu má většinovou účast město Halle a minoritní účast soukromá společnost, aniž by došlo k vyhlášení zakázky.

Podstatou první řady otázek Oberlandesgericht Naumburg bylo, zda čl. 1 odst. 1 směrnice 89/665 musí být vykládán v tom smyslu, že povinnost členských států zajistit účinný a rychlý přezkum rozhodnutí učiněných zadavateli se vztahuje rovněž na rozhodnutí učiněná mimo formální postup při zadání zakázky a před formálním vyhlášením zakázky, zejména na rozhodnutí o tom, zda určitá zakázka je v osobní nebo věcné působnosti směrnice 92/50²⁶ a od kterého okamžiku v rámci získání zakázky musí členské státy umožnit uchazeči, zájemci nebo jiné dotčené osobě přístup k přezkumnému řízení.

²⁴ Směrnice Rady 89/665/EHS ze dne 21. prosince 1989 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přezkumného řízení při zadávání veřejných zakázek na dodávky a stavební práce (Úř. věst. 1989, L 395, s. 33; Zvl. vyd. 06/01, s. 246).

²⁵ Směrnice Rady 93/38/EHS ze dne 14. června 1993 o koordinaci postupů při zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a telekomunikací (Úř. věst. 1993, L 199, s. 84; Zvl. vyd. 06/02, s. 194).

²⁶ Směrnice Rady 92/50/EHS ze dne 18. června 1992 o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na služby (Úř. věst. L 209, s. 1; Zvl. vyd. 06/01, s. 322).

Podstatou druhé řady otázek předkládajícího soudu bylo, zda v případě, že zadavatel má v úmyslu uzavřít se společností soukromého práva od něj právně odlišnou – ve které má však většinovou účast a nad kterou vykonává určitou kontrolu – úplatnou smlouvu o službách, které jsou ve věcné působnosti směrnice 92/50, je vždy povinen použít postupy pro vyhlášení veřejných zakázek stanovené touto směrnicí na základě pouhé skutečnosti, že soukromý podnik má účast, byť menšinovou, na kapitálu této společnosti, se kterou má být uzavřena smlouva. V případě záporné odpovědi na tuto otázku se předkládající soud krom toho dotázal, na základě jakých kritérií je namístě určit, že zadavatel této povinnosti nepodléhá.

Pokud jde o první řadu otázek, Soudní dvůr rozhodl, že čl. 1 odst. 1 směrnice Rady 89/665, ve znění pozdějších změn, musí být vykládán v tom smyslu, že povinnost členských států stanovit účinné a rychlé prostředky přezkumu rozhodnutí učiněných zadavateli se vztahuje rovněž na rozhodnutí učiněná mimo formální postup při zadání zakázky a před formálním vyhlášením zakázky, zejména na rozhodnutí o určení, zda určitá zakázka je v osobní a věcné působnosti směrnice 92/50 ve znění pozdějších změn. Soudní dvůr krom toho zdůraznil, že tato možnost přezkumu je dostupná každé osobě, která má nebo měla zájem na získání určité veřejné zakázky a které v důsledku domnělého protiprávního jednání vznikla škoda nebo jí hrozí, a to od okamžiku, kdy byla vyjádřena vůle zadavatele, která může mít právní účinky, a že tedy členské státy nemohou podmínit možnost přezkumu skutečností, že postup týkající se dotčené veřejné zakázky formálně dosáhl určitého stadia.

Pokud jde o druhou řadu otázek, Soudní dvůr rozhodl, že v případě, že zadavatel má v úmyslu uzavřít se společností od něj právně odlišnou, na jejímž kapitálu má účast spolu s jedním nebo více soukromými podniky, úplatnou smlouvu o službách, které jsou ve věcné působnosti směrnice 92/50, ve znění směrnice 97/52²⁷, musí být vždy použity postupy pro zadávání veřejných zakázek stanovené touto směrnicí.

Ve spojených věcech *Fabricom* (rozsudek ze dne 3. března 2005, C-21/03 a C-34/03, Sb. rozh. s. I-1559) položil belgický Conseil d'État Soudnímu dvoru dvě řady předběžných otázek. Týkaly se výkladu směrnice 92/50²⁸, ve znění směrnice 97/52²⁹, a konkrétněji jejího čl. 3 odst. 2, směrnice 93/36³⁰, ve znění směrnice 97/52, a konkrétněji jejího čl. 5 odst. 7, směrnice 93/37³¹, ve znění směrnice 97/52, a konkrétněji jejího čl. 6 odst. 6, jakož i směrnice

²⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 13. října 1997, kterou se mění směrnice 92/50/EHS, 93/36/EHS a 93/37/EHS, které koordinují postupy při zadávání veřejných zakázek na služby, dodávky a stavební práce (Úř. věst. 1997, L 328, s. 1; Zvl. vyd. 06/03, s. 3).

²⁸ Směrnice Rady 92/50/EHS ze dne 18. června 1992 o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na služby (Úř. věst. 1992, L 209, s. 1; Zvl. vyd. 06/01, s. 322).

²⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 13. října 1997, kterou se mění směrnice 92/50/EHS, 93/36/EHS a 93/37/EHS, které koordinují postupy při zadávání veřejných zakázek na služby, dodávky a stavební práce (Úř. věst. 1997, L 328, s. 1; Zvl. vyd. 06/03, s. 3).

³⁰ Směrnice Rady 93/36/EHS ze dne 14. června 1993 o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na dodávky (Úř. věst. 1993, L 199, s. 1; Zvl. vyd. 06/02, s. 110).

³¹ Směrnice Rady 93/37/EHS ze dne 14. června 1993 o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na stavební práce (Úř. věst. 1993, L 199, s. 54; Zvl. vyd. 06/02, s. 163).

ce 93/38³², ve znění směrnice 98/4³³, a konkrétněji jejího čl. 4 odst. 2, ve spojení se zásadou proporcionality, se svobodou obchodu a průmyslu a s právem vlastnit majetek. Uvedené předběžné otázky se krom toho týkaly výkladu směrnice 89/665³⁴, a konkrétněji jejího čl. 2 odst. 1 písm. a) a článku 5, jakož i směrnice 92/13³⁵, a konkrétněji jejích článků 1 a 2.

Cílem těchto otázek bylo umožnit vnitrostátnímu soudu rozhodnout dva spory mezi Fabricom SA, stavebním podnikem pravidelně podávajícím nabídky na veřejné zakázky, zejména v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a telekomunikací na jedné straně a belgickým státem na straně druhé ohledně legality vnitrostátních ustanovení, konkrétně článků 26 a 32 královské vyhlášky ze dne 25. března 1999, kterými se mění královské vyhlášky z 8. a 10. ledna 1996, které za určitých podmínek, přičemž znění obou je v podstatě obdobné, brání tomu, aby se osoba pověřená výkonem přípravných prací v rámci veřejné zakázky, nebo podnik s ní propojený, mohly této zakázky účastnit. V obou věcech v původním řízení uvedený stavební podnik uplatňoval, že toto ustanovení je v rozporu zejména se zásadou rovného zacházení se všemi uchazeči, se zásadou efektivity soudního přezkumu, jak ji zaručuje směrnice 92/13, se zásadou proporcionality, se svobodou obchodu a průmyslu, jakož i s právem vlastnit majetek, jak je upraveno v článku 1 dodatkového protokolu k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950.

Conseil d'État se vzhledem k tomu, že řešení sporů, které mu byly předloženy, vyžadovalo výklad některých ustanovení výše uvedených směrnic v oblasti veřejných zakázek, rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru dvě řady tří předběžných otázek, které mohl Soudní dvůr vzhledem k jejich obdobnému obsahu a podstatě přezkoumat jako tři otázky. Soudní dvůr nicméně poté, co uvedl, že druhá z těchto otázek je založena na předpokladu, který není možné přijmout, odpověděl pouze na první a třetí otázku. Podstatou první předběžné otázky položené Conseil d'État v rámci obou sporů v původním řízení bylo, zda ustanovení práva Společenství, na která odkazuje, brání takovému pravidlu, jako je pravidlo stanovené výše uvedenými vnitrostátními právními předpisy, podle kterého jakákoliv osoba pověřená výzkumem, pokusy, studiem nebo vývojem stavebních prací, dodávek nebo služeb není oprávněna účastnit se veřejné zakázky nebo podat nabídku na veřejnou zakázku na tyto stavební práce, dodávky nebo služby, a to aniž by této osobě bylo umožněno prokázat, že za okolností daného případu jí nabyté zkušenosti nemohly narušit soutěž. Podstatou třetí otázky Conseil d'État bylo, zda směrnice 89/665, a konkrétněji její čl. 2 odst. 1 písm. a) a článek 5, jakož i směrnice 92/13, a konkrétněji její články 1 a 2 brání tomu,

³² Směrnice Rady 93/38/EHS ze dne 14. června 1993 o koordinaci postupů při zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a telekomunikací (Úř. věst. 1993, L 199, s. 84; Zvl. vyd. 06/02, s. 194).

³³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/4/ES ze dne 16. února 1998, kterou se mění směrnice 93/38/EHS o koordinaci postupů při zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a telekomunikací (Úř. věst. 1998, L 101, s. 1; Zvl. vyd. 06/03, s. 91).

³⁴ Směrnice Rady 89/665/EHS ze dne 21. prosince 1989 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přezkumného řízení při zadávání veřejných zakázek na dodávky a stavební práce (Úř. věst. 1989, L 395, s. 33; Zvl. vyd. 06/01, s. 246).

³⁵ Směrnice Rady 92/13/EHS ze dne 25. února 1992 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se uplatňování pravidel Společenství pro postupy při zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a telekomunikací (Úř. věst. 1992, L 76, s. 14; Zvl. vyd. 06/01, s. 315).

aby zadavatel mohl odmítnout až do konce přezkoumání nabídek, aby se řízení účastnil nebo nabídku podal podnik propojený s jakoukoli osobou, jež vykonala určité přípravné práce, přestože na dotaz zadavatele v tomto ohledu tento podnik tvrdí, že nečerpá z tohoto důvodu neoprávněnou výhodu, která by narušovala obvyklé podmínky soutěže.

Pokud jde o první otázku, Soudní dvůr rozhodl, že směrnice 92/50, 93/36, 93/37, ve znění směrnice 97/52, a směrnice 93/38, ve znění směrnice 98/4, a konkrétněji ustanovení každé z těchto směrnic, podle kterého musí zadavatelé zajistit rovné zacházení s uchazeči, brání vnitrostátní právní úpravě, podle které osoba pověřená výzkumem, pokusy, studiem nebo vývojem stavebních prací, dodávek nebo služeb není oprávněna podat žádost o účast na veřejné zakázce nebo podat nabídku na veřejnou zakázku na tyto stavební práce, dodávky nebo služby, a to aniž by této osobě bylo umožněno prokázat, že za okolností daného případu jí nabyté zkušenosti nemohly narušit soutěž. Podle Soudního dvora, i když s ohledem na výhodnou situaci, ve které by se mohla ocitnout osoba, jež vykonala takové přípravné práce, není možné tvrdit, že zásada rovného zacházení ukládá zacházet s touto osobou stejným způsobem jako se všemi ostatními uchazeči, pravidlo, které neopouští uvedené osobě žádnou možnost prokázat, že v jejím konkrétním případě tato situace nemůže narušit soutěž, jde nicméně nad rámec toho, co je nezbytné k dosažení cíle rovného zacházení se všemi uchazeči.

Pokud jde o třetí otázku, směrnice 89/665, a konkrétněji její čl. 2 odst. 1 písm. a) a článek 5, jakož i směrnice 92/13, a konkrétněji její články 1 a 2, brání tomu, aby zadavatel mohl odmítnout až do konce přezkoumání nabídek, aby se řízení účastnil nebo nabídku podal podnik propojený s osobou pověřenou výzkumem, pokusy, studiem nebo vývojem stavebních prací, dodávek nebo služeb, přestože na dotaz zadavatele v tomto ohledu tento podnik tvrdí, že nečerpá z tohoto důvodu neoprávněnou výhodu, jež by narušovala obvyklé podmínky soutěže. Podle Soudního dvora možnost zadavatelů odložit až do velmi pokročilého stadia řízení rozhodnutí o možnosti takového podniku účastnit se řízení nebo podat nabídku, přestože tento zadavatel má k dispozici všechny skutečnosti pro přijetí tohoto rozhodnutí, odebírá tomuto podniku možnost dovolávat se pravidel Společenství v oblasti zadávání veřejných zakázek vůči zadavateli po dobu, která závisí na volné úvaze zadavatele a která může případně sahat až do okamžiku, kdy již není možné efektivně napravit porušení. Taková situace může tedy nejen zasáhnout užitečný účinek směrnic 89/665 a 92/13, jelikož může vést k neoprávněnému odsunutí možnosti dotčených osob vykonávat práva, která jim byla přiznána právem Společenství, ale je nadto v rozporu s cílem směrnic 89/665 a 92/13 spočívajícím v ochraně uchazečů vůči zadavatelům.

Rozsudek ze dne 20. října 2005, *ISIS Multimedia Net*, C-327/03 a C-328/03 (dosud nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí), se týká odvětví telekomunikací. Cílem směrnice 97/13³⁶, přijaté v rámci liberalizace uvedeného odvětví, je stanovit v této oblasti, pokud jde o udělování obecných povolení a individuálních licencí členskými státy, jednotný rámec založený na zásadách proporcionality, transparentnosti a nediskriminace. Za tímto účelem zejména určuje daňová omezení a zatížení, která lze uložit podnikům v rámci postupů pro udělování povolení, ať se jedná o obecná povolení, nebo individuální licence. U individuálních licencí článek 11 směrnice omezuje poplatky, které lze uložit podnikům, tak, aby pouze

³⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/13/ES ze dne 10. dubna 1997 o společném rámci pro obecná povolení a individuální licence v oblasti telekomunikačních služeb (Úř. věst. L 117, s. 15).

pokrývaly administrativní náklady. Uvedené ustanovení nicméně ve svém druhém odstavci umožňuje v případě „omezených zdrojů“ vybírat poplatky k zajištění optimálního využití takového zdroje. Tyto poplatky musí být nediskriminační a musí zohlednit zejména nezbytnost podporovat rozvoj inovačních služeb a hospodářské soutěže.

Soudní dvůr se vyjádřil k dosahu tohoto ustanovení v návaznosti na předběžné otázky, které mu položil Bundesverwaltungsgericht (Německo) v rámci sporu mezi podniky Isis Multimedia Net a Firma 02 a německým státem. Dotyčné podniky, noví telekomunikační operátoři, podaly u regulačního úřadu žádost o přidělení telefonních čísel určených pro své zákazníky. Přidělení těchto čísel vedlo v souladu s platnou právní úpravou k uložení poplatku ve výši patnáctkrát vyšší než výše vzniklých administrativních nákladů. Deutsche Telekom, právní nástupce původního operátora, který měl dříve na německém trhu monopol, přitom využívá zásoby 400 milionů telefonních čísel, kterou obdržel zdarma.

Za účelem posouzení slučitelnosti poplatku, který byl takto uložen novým operátorům, s čl. 11 odst. 2 směrnice 97/13 se Soudní dvůr zabýval postupně třemi podmínkami stanovenými touto směrnicí. Co se týče první podmínky týkající se optimálního využití omezeného zdroje, Soudní dvůr usoudil, že telefonní čísla mohou existovat pouze v omezeném množství, a mohou tedy představovat takový zdroj. Pokud jde o podmínku nediskriminace, Soudní dvůr musel konstatovat, že s Deutsche Telekom a jejími konkurenty není zacházeno stejně: zatímco ISIS Multimedia a Firma 02, stejně jako každý nový operátor, proto musejí, aby získaly telefonní čísla a vstoupily na trh, zaplatit sporný poplatek, Deutsche Telekom disponuje významnou zásobou čísel, která jí umožňuje působit na tomto trhu, přičemž za její získání nezaplatila žádný poplatek. Pokud jde o případné odůvodnění tohoto rozdílného zacházení, Soudní dvůr, aniž by vyloučil jeho možnost, nepřijal vzhledem k neexistenci důkazních materiálů argumenty německé vlády týkající se univerzální služby, kterou zajišťuje Deutsche Telekom, jakož i závazků vůči úředníkům, které převzala. Soudní dvůr konečně konstatoval, že třetí podmínka týkající se nezbytnosti podporovat rozvoj inovačních služeb a hospodářské soutěže v žádném případě není splněna. Naopak, poplatek uložený německou právní úpravou tím, že zatěžuje rozpočet nových operátorů již od počáteční fáze zahájení provozu, takže tito operátoři nejsou postaveni naroveň podniku s dominantním postavením, brání vstupu nových operátorů na trh, a v důsledku toho brzdí rozvoj hospodářské soutěže a podporu inovačních služeb, což je opakem toho, co požaduje čl. 11 odst. 2 směrnice 97/13.

Rozsudek ze dne 14. července 2005 ve věci C-192/04, *Lagardère Active Broadcast* (dosud nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí), se týká působnosti a dosahu směrnic 92/100³⁷ a 93/83³⁸ v oblasti autorského práva a práv s ním souvisejících. Skutkový stav byl následující. Lagardère Active Broadcast je vysílací společnost usazená ve Francii, která je právní nástupkyní společnosti Europe 1. Její programy, vytvářené v pařížských studiích, jsou přenášeny na družici, jež vysílá signály na pozemní retranslační stanice, které vysílají progra-

³⁷ Směrnice Rady 92/100/EHS ze dne 19. listopadu 1992 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem (Úř. věst. L 346, s. 61; Zvl. vyd. 17/01, s. 120).

³⁸ Směrnice Rady 93/83/EHS ze dne 27. září 1993 o koordinaci určitých předpisů týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu (Úř. věst. L 248, s. 15; Zvl. vyd. 17/01, s. 134).

my veřejnosti. I když většina těchto retranslačních stanic se nachází ve Francii, jedna z nich, ačkoli vysílá programy do Francie, je umístěna v Německu, v Sársku, a je spravována německou dceřinou společností společnosti Lagardère. Tyto programy ve francouzštině mohou být technicky přijímány v omezeném okruhu v Německu, ale nejsou zde předmětem obchodního využívání. Co se týče duševního vlastnictví, jsou za užití chráněných zvukových záznamů placeny výkonným umělcům a výrobcům těchto zvukových záznamů dva poplatky: jeden ve Francii společností Lagardère, druhý v Německu výše uvedenou dceřinou společností. V tomto kontextu vyvstaly dvě předběžné otázky, k rozhodnutí o nichž byl nakonec vyzván Soudní dvůr žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce podanou francouzským Cour de cassation. Zaprvé, může být poplatek upraven nejen francouzským právem, ale rovněž právem německým? Zadruhé, může vysílací společnost odečíst od poplatku splatného ve Francii poplatek odvedený nebo požadovaný v Německu?

K zodpovězení první otázky je rozhodující směrnice 93/83. Cílem uvedené směrnice totiž je v oblasti autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu „zabránit kumulativnímu použití několika vnitrostátních právních předpisů na jediné vysílání“. V souladu se směrnicí musí být poplatek upraven pouze právem státu, z něž je signál vysílán, tedy francouzským právem. To nicméně předpokládá, že uvedená směrnice je použitelná, a tedy že přenos dotčený v projednávaném případě představuje „sdělení veřejnosti prostřednictvím družice“ ve smyslu této směrnice. Soudní dvůr poté, co přezkoumal charakteristické vlastnosti tohoto přenosu (kódované signály z družice, které mohou být přijímány pouze pomocí zařízení vyhrazeného odborníkům, signály, které nejsou na rozdíl od programů určeny k tomu, aby je zachytila veřejnost, existence pozemního audiodigitálního vedení umožňujícího přenos signálů v případě poruchy družice), konstatoval, že tomu tak není. Vzhledem k tomu, že se nejedná o „sdělení veřejnosti prostřednictvím družice“ ve smyslu směrnice 93/83, není tato směrnice použitelná, a nebrání tedy tomu, aby byl v projednávaném případě poplatek upraven současně Francií i Německem.

Co se týče možnosti odečíst od poplatku splatného ve Francii poplatek odvedený nebo požadovaný v Německu, je rozhodný čl. 8 odst. 2 směrnice 92/100³⁹, který stanoví požadavek spravedlivé odměny. Soudní dvůr upřesnil, že práva související s autorským právem mají teritoriální povahu. Jelikož v projednávaném případě k vysílací činnosti dochází na území dvou členských států, jsou uvedená práva založena na dvou vnitrostátních právních úpravách. Soudní dvůr dále připomněl, že mu nepřísluší, aby vymezil přesná pravidla pro stanovení jednotné spravedlivé odměny. Jedině členským státům přísluší, aby na svém území vymezily co nejvíce relevantní kritéria k zajištění dodržování spravedlivé odměny, jak je tento pojem obsažen v právu Společenství. Nicméně pro posouzení spravedlivé povahy odměny je třeba vzít v úvahu hodnotu užití zvukového záznamu a především přihlídnout ke všem parametrům vysílání, jakými jsou zejména skutečný počet diváků, potenciální počet diváků a jazyková verze programu. V projednávaném případě, pokračoval Soudní dvůr, vysílání v Německu nesnižuje hodnotu tohoto užití ve Francii. Krom toho, ke skutečnému obchodnímu využití dochází pouze na francouzském území. Nicméně počet skutečných nebo potenciálních posluchačů v Německu není zcela nulový, takže užití chráněných zvukových záznamů má určitou hospodářskou hodnotu, byť malou, i v tomto státě.

³⁹ Směrnice Rady 92/100/EHS ze dne 19. listopadu 1992 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem (Úř. věst. 1992, L 346, s. 61; Zvl. vyd. 17/01, s. 120).

V důsledku toho lze v Německu požadovat zaplacení odměny. Skutečnost, že hospodářská hodnota je malá, má vliv pouze na výši tohoto poplatku, nikoli na princip tohoto poplatku. Tento poplatek je odměnou za užití zvukových záznamů v tomto státě; jeho zaplacení nelze zohlednit při výpočtu spravedlivé odměny ve Francii a provést jeho odečtení.

Rozsudky Soudního dvora ze dne 25. října 2005 ve věcech *Schulte*, C-350/03, a *Crailsheimer Volksbank*, C-229/04 (dosud nezveřejněné ve Sbírce rozhodnutí) následovaly po dvou předběžných otázkách, položených Soudnímu dvoru dvěma německými soudy, Landgericht Bochum a Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen, a týkajících se výkladu směrnice o „podomním prodeji“ z roku 1985 (směrnice 85/577⁴⁰). Oběma předkládajícím soudům byly předloženy spory mezi investory do nemovitostí a bankami ohledně finančních investic, u nichž se smluvní jednání uskutečnila při podomním prodeji. Investice sestávaly zejména ze smlouvy o koupi nemovitosti uzavřené s developerskou společností a smlouvy o úvěru, který slouží k financování koupě. Tyto smlouvy byly spotřebitelům nabídnuty v průběhu návštěvy zástupce developerské společnosti nebo nezávislého realitního makléře v místě jejich bydliště.

Soudní dvůr nejprve konstatoval, že směrnice nepřiznává spotřebiteli právo odstoupit od smlouvy o koupi nemovitosti, a to ani pokud je tato smlouva součástí finanční investice, jejíž financování je zajištěno úvěrem, a smluvní jednání, jak pokud jde o smlouvu o koupi nemovitosti, tak pokud jde o smlouvu o půjčce sloužící k financování koupě, se uskutečnila při podomním prodeji. I když je totiž cílem této směrnice ochrana spotřebitele před riziky vlastními uzavření smlouvy zejména v průběhu návštěvy dodavatele u spotřebitele tím, že mu přiznává za určitých podmínek právo na odstoupení, směrnice výslovně a jednoznačně vylučuje ze svého rozsahu působnosti smlouvy o koupi nemovitostí.

Směrnice krom toho nebrání vnitrostátním předpisům, které stanoví jako jediný důsledek odstoupení od smlouvy o půjčce zrušení této smlouvy, i když se jedná o finanční investice, pro které by půjčka nebyla poskytnuta, pokud by nedošlo k nabytí nemovitosti.

Krom toho, jestliže byl spotřebitel bankou poučen o svém právu odstoupit od smlouvy o úvěru, směrnice v zásadě nebrání ani tomu, aby vnitrostátní právní úprava stanovila spotřebiteli povinnost v případě odstoupení od smlouvy o úvěru nejen vrátit částky získané na základě této smlouvy, ale zaplatit věřiteli ještě úroky ve výši běžné na trhu.

Soudní dvůr nicméně rozhodl, že v takových situacích, jako jsou situace v projednávaných případech, kdy spotřebitel nebyl poučen o svém právu odstoupit od smlouvy o úvěru, nese rizika vlastní dotčeným investicím banka. Pokud by totiž byl spotřebitel poučen bankou včas, mohl by zrušit své rozhodnutí uzavřít tuto smlouvu a neuzavřel by případně k pozdějšímu datu u notáře kupní smlouvu. Mohl by tak zabránit tomu, aby byl vystaven rizikům, že cena nemovitosti v okamžiku koupě je nadhodnocená, že předvídané nájemné nebude získáno a že očekávání ohledně vývoje cen nemovitostí se ukáží chybnými. Vnitrostátnímu zákonodárci a vnitrostátním soudům přísluší, aby zajistili ochranu spotřebitele před důsledky naplnění těchto rizik.

⁴⁰ Směrnice Rady 85/577/EHS ze dne 20. prosince 1985 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory (Úř. věst. 1985, L 372, s. 31; Zvl. vyd. 15/01, s. 262).

3.10. V oblasti **sociálního práva** mají zvláštní význam tři rozsudky, týkající se zachování práv pracovníků v případě převodu podniků, respektive ochrany těhotné ženy spojené se zákazem diskriminace mezi pracujícími muži a ženami, a zákazu diskriminace vůči starším osobám.

Ve věci C-478/03, *Celte*, v níž byl vydán rozsudek Soudního dvora ze dne 26. května 2005 (Sb. rozh. s. I-4389), se House of Lords dotázal Soudního dvora na podmínky uplatnění směrnice 77/187⁴¹ na privatizaci služeb odborného vzdělávání ve Walesu.

V rámci správní reformy zahájené v roce 1989 vláda Spojeného království vytvořila „Training and Enterprise Councils“ („TEC“), jež převzaly činnosti místních agentur financovaných vládou a řízených úředníky, které byly zodpovědné za programy vzdělávání mládeže a nezaměstnaných. Za účelem provedení této postupné privatizace TEC využívaly prostory Department of Employment (ministerstvo práce) a měly volný přístup k informačním systémům a databázím. Během počáteční etapy, odhadované na tři roky, byli zaměstnanci místních agentur přiděleni k TEC, přičemž jim zůstal zachován statut úředníků. Zaměstnanci Department of Employment pokračovali ve výkonu stejné činnosti ve stejných budovách pod dohledem TEC. Nicméně v dopise zasláném dne 16. prosince 1991 Secretary of State předsedům „Staffing Group“ (skupina pověřená otázkami zaměstnanců) TEC bylo uvedeno, že TEC se nakonec stanou zaměstnavateli těchto zaměstnanců. Po skončení období přidělení byla zaměstnancům dána možnost buď být znovu přijati k Department of Employment, přičemž by změnili funkci, nebo pokračovat ve své činnosti jako zaměstnanci TEC. V rámci toho uzavřel Department of Employment v roce 1992 s TEC dohodu definující jejich povinnosti vůči úředníkům, kteří změnili svůj statut a stali se zaměstnanci TEC.

Předběžné otázky se týkaly výkladu pojmu „den převodu“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 77/187 v případě převodu majícího podobu složité operace, která se uskutečňuje v několika etapách.

Soudní dvůr poté, co nejprve upřesnil, že privatizace činností odborného vzdělávání spadá do rozsahu působnosti směrnice 77/187, odpověděl předkládajícímu soudu, že k převodu pracovních smluv a pracovních poměrů na základě čl. 3 odst. 1 směrnice 77/187 dochází nutně ke stejnému datu, jako je datum převodu podniku. Datum tohoto převodu odpovídá datu, ke kterému přechází z převodce na nabyvatele postavení zaměstnavatele odpovědného za provoz převáděného útvaru. Toto datum je přesným okamžikem, který nemůže být odložen na jiné datum na základě vůle převodce nebo nabyvatele.

Soudní dvůr dodal, že z toho vyplývá, že na základě uvedeného čl. 3 odst. 1 jsou pracovní smlouvy nebo pracovní poměry existující ke dni převodu uvedenému v tomto ustanovení mezi převodcem a zaměstnanci přidělenými k převáděnému podniku považovány za převedené k uvedenému datu z převodce na nabyvatele bez ohledu na podmínky dohodnuté v tomto ohledu mezi těmito stranami převodu.

⁴¹ Směrnice Rady 77/187/EHS ze dne 14. února 1977 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se zachování práv zaměstnanců v případě převodů podniků, závodů nebo částí podniků nebo závodů (Úř. věst. 1977, L 61, s. 26).

Ve svém rozsudku ze dne 8. září 2005, *McKenna*, C-191/03 (dosud nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí), se Soudní dvůr musel znovu zabývat otázkou práv zaměstnané a těhotné ženy v právním řádu Společenství a zásadou zákazu diskriminace mezi pracujícími ženami a muži.

Margaret McKenna otěhotněla v lednu 2000. Na základě lékařského doporučení z důvodu patologického stavu spojeného s těhotenstvím musela čerpat volno z důvodu nemoci, které pokračovalo téměř po celou dobu těhotenství. Od 6. července 2000 dotčená vyčerpala své právo na plnou odměnu po dobu volna z důvodu nemoci a její mzda byla snížena na polovinu. Od 3. září do 11. prosince 2000 byla M. McKenna na mateřské dovolené a pobírala svoji plnou odměnu. Po uplynutí této mateřské dovolené byla M. McKenna nadále ze zdravotních důvodů práce neschopná a její odměna byla opět snížena na polovinu. Margaret McKenna byla její pracovní neschopnost způsobená těhotenstvím krom toho odečtena od jejího nároku na volno z důvodu nemoci.

V problematice, která byla předmětem projednávané věci, šlo o to zjistit, zda pracovní neschopnost způsobená patologickým stavem spojeným s těhotenstvím, která nastane v jeho průběhu, může být v souladu s právem Společenství posuzována jakožto pracovní neschopnost způsobená jakoukoliv nemocí a odečtena od počtu dnů, po něž mají zaměstnanci podle režimu volna z důvodu nemoci vztahujícího se na tento případ právo na zachování své plné a poté částečné odměny.

Prostřednictvím svých předběžných otázek se irský Labour Court dotázal zaprvé, zda dotčený vnitrostátní režim spadá do působnosti čl. 141 odst. 1 a 2 ES a směrnice 75/117⁴² nebo do působnosti směrnice 76/207⁴³. Předkládající soud se zadruhé dotázal, zda vzhledem k použitelným ustanovením práva Společenství má být takový režim považován za diskriminační.

Pokud jde o ustanovení práva Společenství použitelná v projednávaném případě, Soudní dvůr odpověděl, že režim volna z důvodu nemoci, který zachází stejným způsobem s pracujícími ženami trpícími nemocí spojenou s těhotenstvím a s jinými pracovníky postiženými nemocí, která se netýká těhotenství, spadá do působnosti článku 141 ES a směrnice 75/117.

Takový režim totiž definuje podmínky pro zachování odměny pracovníka v případě nepřítomnosti z důvodu nemoci. Podmiňuje zachování úplné odměny nepřekročením roční maximální délky a v případě překročení uvedené délky stanoví zachování odměny ve výši 50 % s omezením na celkovou maximální dobu určenou pro jednotlivé období čtyř let. Takový režim, který má za následek snížení odměny a poté vyčerpání nároků na odměnu, funguje automaticky na základě započtení dnů nepřítomnosti z důvodu nemoci.

⁴² Směrnice Rady 75/117/EHS ze dne 10. února 1975 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se uplatňování zásady stejné odměny za práci pro muže a ženy (Úř. věst. 1975, L 45, s. 19; Zvl. vyd. 05/01, s. 179).

⁴³ Směrnice Rady 76/207/EHS ze dne 9. února 1976 o zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy, pokud jde o přístup k zaměstnání, odbornému vzdělávání a postupu v zaměstnání a o pracovní podmínky (Úř. věst. 1976, L 39, s. 40; Zvl. vyd. 05/01, s. 187).

Co se týče druhého aspektu předběžných otázek, Soudní dvůr se domnívá, že režim volna z důvodu nemoci dotčený v projednávaném případě není diskriminační.

Soudní dvůr se totiž domnívá, že článek 141 ES a směrnice 75/117 musejí být vykládány v tom smyslu, že diskriminaci na základě pohlaví nezakládají:

- pravidlo režimu volna z důvodu nemoci, které ve vztahu k pracujícím ženám nepřítomným před mateřskou dovolenou z důvodu nemoci spojené s těhotenstvím, jakož i ve vztahu k pracujícím mužům nepřítomným následkem jiné nemoci stanoví snížení odměny, pokud nepřítomnost překročí určitou dobu, za předpokladu jednak, že se pracující ženě dostane stejného zacházení jako pracujícímu muži nepřítomnému z důvodu nemoci, a jednak, že výše poskytovaných peněžních dávek nebude snížena na takovou úroveň, která by ohrozila cíl ochrany pracujících těhotných žen;
- pravidlo režimu volna z důvodu nemoci, které stanoví odečtení nepřítomnosti z důvodu nemoci od celkového maximálního počtu placených dnů volna z důvodu nemoci, na které má pracovník nárok v průběhu určeného období, ať jde, či nejde o nemoc spojenou s těhotenstvím, za předpokladu, že odečtení nepřítomnosti z důvodu nemoci spojené s těhotenstvím nemá za následek, že během nepřítomnosti dotčené uvede-ným odečtením po mateřské dovolené obdrží pracující žena peněžní dávky nižší, než je minimální částka, na kterou měla nárok během nemoci, k níž došlo v průběhu jejího těhotenství.

Rozsudek ze dne 22. listopadu 2005, *Mangold*, C-144/04 (dosud nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí), poskytuje v oblasti sociální politiky zajímavé osvětlení ochrany proti diskriminaci související s věkem. V této věci *Arbeitsgericht München* (Německo) položil Soudnímu dvoru řadu předběžných otázek v rámci sporu mezi zaměstnancem a jeho zaměstnavatelem ohledně použití německého zákona o práci na částečný pracovní úvazek a smlouvách na dobu určitou. Tento zákon umožňuje až do konce roku 2006 uzavírat smlouvy na dobu určitou bez omezení důvodu, doby trvání nebo obnovení, pokud zaměstnanec dosáhl věku 52 let, ledaže existuje úzká spojitost s předchozí pracovní smlouvou na dobu neurčitou uzavřenou s tímž zaměstnavatelem. Cílem směrnice 2000/78⁴⁴, jejíž výkladu se týkají předběžné otázky především, je přitom stanovit obecný rámec pro boj s určitými formami diskriminace, mezi jinými těmi, které jsou založeny na věku, v zaměstnání a povolání. Rozdílné zacházení založené přímo na věku je tak v zásadě zakázáno. Nicméně čl. 6 odst. 1 této směrnice umožňuje členským státům stanovit, že takové rozdíly v zacházení nepředstavují diskriminaci, jestliže jsou v souvislosti s vnitrostátními právními předpisy objektivně a rozumně odůvodněny legitimními cíli souvisejícími zejména s politikou zaměstnanosti nebo trhem práce a jestliže prostředky k dosažení uvedených cílů jsou přiměřené a nezbytné. Směrnice jako takové uvádí například zvláštní podmínky pro přístup k zaměstnání, pro zaměstnání a povolání, včetně podmínek propuštění, pro starší osoby za účelem podpory jejich pracovního začlenění nebo zajištění jejich ochrany.

Soudní dvůr konstatoval, že cíl německého zákona je jasný: podpora pracovního začlenění starších nezaměstnaných pracovníků. Podle Soudního dvora nelze rozumně zpochybnit

⁴⁴ Směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání (Úř. věst. L 303, s. 16; Zvl. vyd. 05/04, s. 79).

legitimitu takového cíle obecného zájmu, takže musí být v zásadě považován za cíl, který „objektivně a rozumně“, ve smyslu výše uvedeného ustanovení, odůvodňuje rozdílné zacházení na základě věku. Je však ještě třeba, aby prostředky uplatněné k dosažení tohoto legitimního cíle byly „přiměřené a nezbytné“. Pokud jde o tento bod, podle Soudního dvora je nezpochybnitelné, že členské státy mají značný prostor pro uvážení při volbě opatření k dosažení svých cílů v oblasti sociální politiky a politiky zaměstnanosti. Avšak německá právní úprava vede k situaci, v níž všem pracovníkům, kteří dosáhli 52 let věku, bez ohledu na to, zda byli před uzavřením smlouvy nezaměstnaní či nikoli, a bez ohledu na dobu trvání případné nezaměstnanosti, mohou být až do důchodu nabízeny pracovní smlouvy na dobu určitou, které lze neomezeně prodlužovat. Nebezpečí spočívá v tom, že tito pracovníci jsou po podstatnou část profesní kariéry vyloučeni z možnosti stabilního zaměstnání, které přitom představuje významný prvek ochrany pracovníků. Podle Soudního dvora jdou takové právní předpisy nad rámec toho, co je vhodné a nezbytné pro dosažení sledovaného cíle, a nemohou být tedy odůvodněny na základě čl. 6 odst. 1 směrnice 2000/78.

V dotčené věci vyvstala rovněž další problematika. Směrnice 2000/78 totiž umožnila, že lhůta k jejímu provedení byla vůči Německu prodloužena až do 2. prosince 2006, takže při uzavření sporné pracovní smlouvy v projednávaném případě ještě neuplynula. Soudní dvůr konstatoval, že tato okolnost nemá vliv. V souladu s jeho judikaturou se totiž v době běhu lhůty k provedení směrnice členské státy musejí zdržet přijímání předpisů, které by mohly vážně ohrozit výsledek stanovený touto směrnicí. Ale nejen to. Soudní dvůr totiž zdůraznil skutečnost, že zásadu rovného zacházení v zaměstnání a povolání nezakotvuje směrnice 2000/78. Jde o zásadu, jejímž pramenem jsou různé mezinárodně právní instrumenty a ústavní tradice společné členským státům, takže zásada zákazu diskriminace na základě věku musí být považována za obecnou zásadu práva Společenství. Dodržování této obecné zásady nemůže být jako takové závislé na uplynutí lhůty poskytnuté členským státům k provedení směrnice, jež má stanovit obecný rámec pro boj s diskriminací na základě věku. Pokud tedy vnitrostátní soud rozhoduje spor, v němž je zpochybněna uvedená zásada, musí v rámci svých pravomocí zajistit právní ochranu, která pro procesní subjekty vyplývá z práva Společenství, a zaručit jeho plný účinek tím, že nepoužije žádné ustanovení vnitrostátního práva, jež by s ním případně bylo v rozporu, a to i v případě, že lhůta k provedení uvedené směrnice ještě neuplynula,

Pokud jde o právo společností, je třeba zmínit rozsudek Soudního dvora ze dne 3. května 2005, ve spojených věcech C-387/02, C-391/02 a C-403/02, *Berlusconi a další* (Sb. rozh. s. I-3565), který náleží do rámce trestních řízení, v nichž bylo italskými orgány stíháno několik fyzických osob za nepravdivé údaje v účetních zápisech, kterých se dopustily před rokem 2002, tedy datem, kdy v Itálii nabyla účinnosti nová trestní ustanovení týkající se takového protiprávního jednání.

Podle italských soudů použití těchto nových ustanovení, která jsou příznivější než předchozí ustanovení, brání trestnímu stíhání obžalovaných. Tato ustanovení stanoví výrazně kratší promlčecí lhůtu (čtyři a půl roku místo nanejvýš sedmi a půl roku), požadavek podání trestního oznámení společníkem nebo věřitelem, který se cítí poškozen chybnými údaji, jako podmínky pro zahájení trestního stíhání, jakož i neexistenci sankcí za nepravdivé údaje, které mají nepodstatné účinky nebo minimální závažnost a nepřekračují určité prahové hodnoty.

V tomto kontextu se Tribunale di Milano a Corte d'Appello di Lecce obrátily na Soudní dvůr s otázkou, zda se na trestný čin nepravdivých údajů v účetních zápisech vztahuje první směrnice o společnostech (první směrnice 68/151⁴⁵) a zda jsou nová italská ustanovení slučitelná s požadavkem práva Společenství na odpovídající, tj. účinný, přiměřený a odrazující, charakter sankcí stanovených vnitrostátními zákony za porušení právních předpisů Společenství.

Soudní dvůr nejprve konstatoval, že účelem sankcí za nepravdivé údaje v účetních zápisech je trestat závažná porušení základní zásady vytyčené ve čtvrté a sedmé směrnici o společnostech (čtvrtá směrnice 78/660⁴⁶ a sedmá směrnice 83/349⁴⁷), podle níž roční účetní závěrky společností musí podávat pravdivý a věrný obraz o stavu aktiv, pasiv, finanční pozici a zisku nebo ztrátě společnosti.

Soudní dvůr poté rozhodl, že režim sankcí v případě nezveřejňování ročních účetních uzávěrek stanovený v článku 6 první směrnice musí být chápán tak, že zahrnuje nejenom případ jakéhokoliv nezveřejňování, ale také případ zveřejňování účetních závěrek, které nebyly sestaveny v souladu s pravidly předepsanými čtvrtou směrnicí, jinak řečeno, zveřejňování nepravdivých údajů. Článek 6 první směrnice naopak nelze použít v případě nedodržení povinností ohledně konsolidovaných účetních závěrek, stanovených sedmou směrnicí, na které první směrnice nijak neodkazuje.

Po tomto konstatování soud Společenství usoudil, že zásada retroaktivního použití mírnějšího trestu je součástí obecných zásad práva Společenství, které vnitrostátní soud musí respektovat, pokud uplatňuje vnitrostátní právo přijaté k provedení práva Společenství, a konkrétněji k provedení směrnic o právu společností.

Soudní dvůr tedy došel k závěru, že orgány členského státu se nemohou dovolávat požadavku odpovídajícího charakteru sankcí v případě nezveřejňování ročních účetních závěrek, uloženého v článku 6 první směrnice, jako takového vůči obviněnému v rámci trestního řízení za účelem přezkoumání slučitelnosti trestních ustanovení příznivějších pro obviněného, která nabyla účinnosti po spáchání trestného činu, s tímto ustanovením, pokud by jejich neslučitelnost mohla vést k vyloučení použití režimu mírnějších trestů, který stanoví tato ustanovení. Směrnice totiž nemůže sama o sobě a nezávisle na vnitrostátním zákoně členského státu přijatém k jejímu provedení vést ke stanovení nebo zpřísnění trestní odpovědnosti obviněného.

3.11. V oblasti **životního prostředí** zasluhuje zvláštní zmínku rozsudek ze dne 7. července 2005 ve věci C-364/03, *Komise v. Řecko* (dosud nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí). Bylo

⁴⁵ První směrnice Rady 68/151/EHS ze dne 9. března 1968 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření (Úř. věst. 1968, L 65, s. 8; Zvl. vyd. 17/01, s. 3).

⁴⁶ Čtvrtá směrnice Rady 78/660/EHS ze dne 25. července 1978, založená na čl. 54 odst. 3 písm. g) Smlouvy, o ročních účetních závěrkách některých forem společností (Úř. věst. 1978, L 222, s. 11; Zvl. vyd. 17/01, s. 21).

⁴⁷ Sedmá směrnice Rady 83/349/EHS ze dne 13. června 1983, založená na čl. 54 odst. 3 písm. g) Smlouvy o konsolidovaných účetních závěrkách (Úř. věst. 1983, L 193, s. 1; Zvl. vyd. 17/01, s. 58).

jím rozhodnuto o žalobě pro nesplnění povinnosti podané proti Řecké republice, již Komise vytkla, že nedodržela povinnosti, které pro ni vyplývají z článku 13 směrnice 84/360⁴⁸.

Podle této směrnice měly členské státy do 30. června 1987 provést tento právní předpis (článek 16) a přijmout nezbytná opatření určená k prevenci a snižování znečištění ovzduší z průmyslových zařízení v rámci Společenství (článek 1). Zařízení dotčená směrnicí jsou vyjmenovaná v příloze I směrnice 84/360, která se týká zejména energetiky, jejíž součástí tvoří tepelné elektrárny s výjimkou jaderných elektráren. Článek 13 směrnice stanoví, že státy realizují politiky a strategie stejně jako vhodná opatření „pro přizpůsobení stávajících zařízení nejlepší dostupné technologii“, přičemž berou v úvahu taková kritéria, jako jsou technické parametry zařízení, míra využití zařízení a doba jeho životnosti, povaha a objem znečišťujících emisí z tohoto zařízení a omezení nákladů.

V projednávaném případě byla řecká tepelná elektrárna umístěná na Krétě předmětem stížnosti týkající se znečištění životního prostředí, což vedlo k tomu, že se Komise začala zajímat o provoz této elektrárny a o dodržování směrnice 84/360 řeckými orgány. Komise došla k závěru o porušení článku 13 směrnice zejména tím, že emise oxidu siřičitého a oxidu dusíku elektrárny mezi rokem 1992 a 2002 neklesly, a tím, že Řecko nepřijalo mezní hodnoty pro emise z průmyslových zařízení, a rozhodla se podat žalobu k Soudnímu dvoru.

Řecká vláda nicméně uvedla, že byla přijata opatření za účelem rozšíření elektrárny a zavedení politiky a strategie vhodných k přizpůsobení elektrárny nejlepší dostupné technologii. Krom toho tvrdila, že kvalita životního prostředí v oblasti je výborná a že slabé znečištění nepředstavuje nebezpečí pro veřejné zdraví.

Soudní dvůr úvodem připomněl povinnosti, které vyplývají z článku 13 směrnice, a nutnost přizpůsobit zařízení vývoji dostupné technologie. Soudní dvůr poté v protikladu k tomu, co tvrdila řecká vláda, uvedl, že čl. 2 odst. 1 směrnice 84/360 stanoví definici znečištění ovzduší, podle níž toto znečištění představuje „lidskou činností přímo, či nepřímo způsobené vniknutí látek nebo energie do ovzduší, které má škodlivé účinky vedoucí k ohrožení lidského zdraví, k poškození biologických zdrojů a ekosystémů“.

Následně Soudní dvůr došel k závěru, že „vzhledem k tomu, že je nesporné, že emise určitých látek mají škodlivé účinky na lidské zdraví, jakož i na biologické zdroje a ekosystémy, povinnost členského státu přijmout nezbytná opatření pro snížení emisí těchto látek nezávisí na obecném stavu životního prostředí v oblasti, kde se dotčené průmyslové zařízení nachází“. Členský stát, který nedefinuje politiky ani strategie pro postupné přizpůsobení jednotek s parními a plynovými turbínami elektrárny nejlepší dostupné technologii, nesplnil povinnosti, které pro něj vyplývají z článku 13 směrnice 84/360.

I když článek 13 směrnice 84/360 neukládá členským státům výslovně povinnost, aby přijaly mezní hodnoty pro emise z průmyslových zařízení, je třeba nicméně podotknout, že přijetí mezních hodnot pro emise z takových zařízení by představovalo mimořádně užitečné opatření v rámci provádění politiky nebo strategie ve smyslu uvedeného článku 13.

⁴⁸ Směrnice Rady 84/360/EHS ze dne 28. června 1984 o boji proti znečišťování ovzduší z průmyslových zařízení (Úř. věst. 1984, L 188, s. 20; Zvl. vyd. 15/01, s. 219).

Snížení maximálního obsahu škodlivých látek v palivech může být považováno za opatření k přizpůsobení takového průmyslového zařízení, jakým je elektrárna, nejlepší dostupné technologii, neboť takové snížení může vést k výraznému snížení úrovně znečištění ovzduší z takového zařízení. To nicméně předpokládá, aby obsah škodlivých látek v dotčeném palivu odpovídal nejnižšímu možnému obsahu dostupnému na trhu. Opatřeními k přizpůsobení elektrárny nejlepší dostupné technologii mohou být rovněž postupně nahrazování hořáků, jakož i opatření dohledu a kontroly emisí, avšak pouze za podmínky, že tato opatření jsou doprovázena dalšími činnostmi, které budou mít na emise dotčené elektrárny přímý účinek.

Soudní dvůr došel k závěru, že Řecká republika nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z článku 13 směrnice 84/360.